

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2023 р.)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2023 р.)**

Київ 2024

ББК 72.6
Н 34

Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2023 р.): Збірник анотованого переліку наукової продукції. Київ, 2024. 85 с.

Видання містить анотований перелік із рекомендованої до впровадження наукової продукції, підготовленої вченими наукових установ НАПН України за результатами завершених і перехідних планових наукових досліджень, що здійснювалися упродовж 2023 року.

Анотований перелік сформовано за видами видань відповідно до ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення».

Для освітян, науковців, усіх, кого цікавлять проблеми модернізації національної освіти і розвитку науки в галузі освіти, педагогіки, психології.

© НАПН України, 2024

ЗМІСТ

НАУКОВІ ВИДАННЯ

Загальноакадемічні	4
Монографії	5
Концепції	18
Препринти (аналітичні матеріали)	19
Збірники наукових праць	20

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНІ ВИДАННЯ

Посібники	27
Методичні рекомендації	42
Інструкції	52

НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ

Навчальні програми	54
Посібники	60
Практикуми	77

ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ

Довідники, інформаційні та довідкові бюлетені	79
Бібліографічні покажчики	81
Словники, енциклопедії	82
Пам'ятки	83

НАУКОВІ ВИДАННЯ

ЗАГАЛЬНОАКАДЕМІЧНІ

Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді

За заг. ред. В.Г. Кременя

У науково-аналітичній доповіді «Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді» проаналізовано основні проблеми, які постають перед вищою освітою в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України, зокрема: загроза життю і здоров'ю здобувачів вищої освіти та персоналу ЗВО; масштабні руйнування та пошкодження інфраструктури; вимушене переміщення закладів; вплив війни на контингент здобувачів вищої освіти та склад науково-педагогічних працівників; загострення проблеми забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; труднощі провадження наукової та інноваційної діяльності; обмеження реалізації міжнародної співпраці; проблема невідповідності кваліфікацій випускників вимогам ринку праці; недостатнє фінансування вищої освіти.

У пошуку відповідей для подолання окреслених викликів запропоновано ключові пріоритети розвитку вищої освіти та висловлено рекомендації щодо: забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти; вдосконалення викладання і навчання; розвитку дослідницького потенціалу ЗВО в умовах відкритої науки; реалізації соціальної відповідальності закладів вищої освіти; оптимізації мережі ЗВО України; посилення інтернаціоналізації вищої освіти; розвитку університетської автономії; використання штучного інтелекту у вищій освіті, подальшого розширення внеску НАПН України у розв'язання проблем вітчизняної вищої освіти.

Адресовано органам державної влади, закладам вищої освіти, науковим організаціям та установам, представникам університетської спільноти, громадськості.

Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь / В.Г. Кремень, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, І.І. Драч, О.М. Слюсаренко, Ю.А. Скиба, О.В. Жабенко, С.А. Калашнікова, Ж.В. Таланова, О.М. Петроє, О.Ю. Оржель, І.Ю. Регейло, М.В. Набок; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2023. 172 с., <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>

МОНОГРАФІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею

**Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І.,
Попова Л.О.**

У монографії схарактеризовано змістове наповнення термінів «метод» і «прийом», відношення між ними, описано структуру і функції методів, здійснено спроби паспортування окремих методів навчання української мови, визначено особливості методів навчання та критерії ефективності їх, виокремлено пріоритетні методи навчання української мови в компетентнісно орієнтованих методиках і з'ясовано особливості їх застосування на уроках української мови, представлено методи дистанційного навчання, виявлено психологічний потенціал методів навчання як передумову розвитку учнів.

Для фахівців у галузі лінгводидактики, аспірантів, магістрантів, студентів-філологів, учителів української мови і літератури.

Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею [Електронне видання] : монографія / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна, Н.В. Бондаренко, В.І. Новосьолова, Л.О. Попова. Київ : Педагогічна думка, 2023. 203 с., <https://undip.org.ua/library/metody-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-himnazii-ta-litseiu-monohrafia/>

Теоретико-методичні засади інтеграції змісту навчання географії та економіки в гімназії та ліцеї

Назаренко Т.Г., Яценко В.С., Полтавченко Д.В.

У монографії розкрито актуальну проблему інтеграційного змісту в географічній та економічній освіти в Україні. Висвітлено теоретико-методичні засади та практику упровадження інтеграційного змісту в шкільній географічній та економічній освіти через курси за вибором. Досліджено переваги й недоліки процесу інтеграції в географічній та економічній освіти на основі аналізу історичного досвіду. Доведено, що інтеграційний підхід є ефективним засобом формування цілісності і неперервності змісту шкільної географічної та економічної освіти, методологічною основою інтеграції знань і вмій.

Для науково-педагогічних дослідників, вчителів, викладачів, здобувачів вищої педагогічної освіти.

Теоретико-методичні засади інтеграції змісту навчання географії та економіки в гімназії та ліцеї [Електронне видання] : монографія / Т.Г. Назаренко, В.С. Яценко, Д.В. Полтавченко. Київ : Педагогічна думка, 2023. 240 с., <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737688>

Теорія і практика дослідження взаємодії суб'єктів освітнього простору в парадигмі генетичної психології

За заг. ред. С.Д. Максименка

У монографії висвітлено результати досліджень, зумовлених запитами практики на переосмислення форм і змісту взаємодії суб'єктів освітнього простору відповідно викликам сучасних особливостей становлення світового освітнього простору.

Рішення дослідницьких завдань здійснюється в парадигмі генетичної психології, яка має потужний евристичний потенціал, збагачує предметне поле системи навчання-розвиток, дає змогу створити продуктивну цілісну концепцію теоретичних та практичних уявлень про полісуб'єктну взаємодію в освітньому просторі. У розділах монографії комплексно висвітлено найважливіші теоретичні питання вивчення феномена особистісної взаємодії учасників освітнього простору, пропонується цілісна технологія, яка ознайомлює практикуючих спеціалістів із здобутками і результатами психологічної науки, допомагає організувати та створити умови для активної взаємодії між усіма учасниками навчального процесу.

Упровадження матеріалів монографії сприятиме збагаченню теоретичних знань у галузі психології навчання, поглибленню уявлень про методологічні орієнтири в дослідженні взаємодії учасників освітнього простору, надасть практичні засоби розроблення програм психологічного супроводу освітніх процесів.

Для фахівців системи освіти, працівників у галузі практичної психології, науковців-психологів, що розробляють проблеми навчання та розвитку особистості.

Теорія і практика дослідження взаємодії суб'єктів освітнього простору в парадигмі генетичної психології [Електронне видання] : монографія / О.В. Бацилева та ін.; за заг. ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 200 с., <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738300>

Теоретико-методологічний інструментарій інтеграції психологічного знання в контексті наукових вимог і стандартів ЄС

Завгородня О., Зливков В., Копилов С., Котух О., Краєва О., Лукомська С., Медінцев В., Степура Є., Чудакова В., Депутат В.

У монографії висвітлено результати досліджень, здійснених науковцями лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. У центрі уваги авторів – проблема розробки, вдосконалення та застосування теоретико-методологічного інструментарію інтеграції психологічного знання. З'ясовано структури, в межах яких реалізується інтеграція наукового знання країн-членів ЄС та відповідні принципи наукових досліджень. Інтеграція психологічних досліджень України

до європейського дослідницького простору є не лише організаційним викликом, але також передбачає розробку методологічного інструментарію інтеграції психологічного знання з метою подолання різних негативних аспектів його фрагментації, зокрема кризи відтворюваності. Висвітлено наявні моделі здійснення інтеграції, охарактеризовано провідні принципи опрацювання методологічного інструментарію інтеграції психологічного знання. Як інтегративні інструменти запропоновано низку аналітичних процедур та багатовимірні моделі. У монографії окреслено можливості інтегративного інструментарію у висвітленні та розв'язанні актуальних психологічних проблем.

Упровадження результатів дослідження сприятиме більш успішному застосуванню психологічних знань у різних сферах суспільного життя, вдосконаленню психологічної освіти, підвищенню рівня психологічної культури фахівців і широких верств населення.

Монографія розрахована на науковців у галузі психології та суміжних наукових дисциплін, викладачів психології, аспірантів і студентів.

Теоретико-методологічний інструментарій інтеграції психологічного знання в контексті наукових вимог і стандартів ЄС [Електронне видання] : монографія / О.В. Завгородня та ін.; за заг. ред. О.В. Завгородньої. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 288 с., <https://lib.iitta.gov.ua/734177/>

Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні (XX-XXI століття)

Бугайова Н.М., Бушанський В.В., Вернік О.Л., Мельник О.А., Москаленко В.В., Поклад І.М., Скальська Л.О., Сміла Н.В., Солодчук С.Є., Терещук А.Д., Турбан В.В., Чудакова В.П.

У колективній монографії, підготовленій науковцями лабораторії загальної психології та історії психології імені В.А. Роменця Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, розкрито концептуальні основи, історичний перебіг і становлення психології особистості в Україні. На основі залучених джерел співробітники лабораторії показують, що цей процес розгортався в рамках загальних соціокультурних процесів, що доводить, що Україна була і залишається частиною Європи, частиною європейської культури. У монографії показано, що визначальним фактором виступала зміна культурних парадигм, що спостерігається як в Західній Європі, так і в Україні.

Упровадження монографії сприятиме набуттю нових знань про розвиток вітчизняної психологічної науки.

Монографію адресовано психологам-науковцям і практичним психологам, педагогам, соціальним працівникам, а також тим, хто цікавиться проблемами становлення психологічної науки в Україні.

Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні (XX-XXI століття) [Електронне видання] : монографія / Н.М. Бугайова, В.В. Бушанський, О.Л. Вернік, О.А. Мельник, В.В. Москаленко, І.М. Поклад, Л.О. Скальська, Н.В. Сміла, С.Є. Солодчук, А.Д. Терещук, В.В. Турбан,

В.П. Чудакова. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 298 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737925/>

Інститут проблем виховання НАПН України

Соціальні очікування учнівської молоді

Куниця Т.Ю., Савельчук І.Б., Гончар Л.В., Бирик Д.Д., Амеліна В.М.

У монографії розкрито теоретичні основи формування соціальних очікувань молоді, проаналізовано чинники впливу на формування соціальних та ціннісних орієнтацій, сімейно-орієнтованих очікувань та життєвих стратегій; подано авторські дефініції основних понять. Представлено результати моніторингового дослідження соціальних очікувань дітей та учнівської молоді; визначено пріоритетні напрями соціально-педагогічної роботи у закладах освіти та громадах на основі отриманих результатів.

Рекомендовано шкільним соціальним педагогам і практичним психологам, соціальним працівникам, науковцям. Може використовуватись у практиці соціальної роботи з дітьми у позаурочній діяльності, у неформальній освіті, у підготовці майбутніх фахівців з соціальної роботи, у роботі з батьками.

Соціальні очікування учнівської молоді [Електронне видання] : монографія / Т.Ю. Куниця, І.Б. Савельчук, Л.В. Гончар, Д.Д. Бирик, В.М. Амеліна; за заг. ред. Т.Ю. Куниці. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 93 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738180/>

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Реабілітаційний супровід особистості дошкільника з порушеннями зору Костенко Т.М.

У монографії розглядаються шляхи інтеграції дітей з особливими потребами в суспільство, створення безперешкодного середовища для життєдіяльності дітей з особливими потребами. Збереження і розвиток інтелектуального, творчого потенціалу, формування у підлітка з особливими потребами здатності і готовності до самопомоги у власному життєзабезпеченні, що є важливим аспектом процесу соціальної реабілітації та відображається в її соціальній активності.

Монографія може бути корисною науковцям та практикам, викладачам та студентам педагогічних університетів, психологам, педагогам та вихователям спеціальних дошкільних навчальних закладів, батькам дітей з порушенням зору.

Реабілітаційний супровід особистості дошкільника з порушеннями зору [Електронне видання] : монографія / Т.М. Костенко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 240 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737992/>

Особистість дошкільника в умовах зорової депривації

Кобильченко В.В.

Висвітлено проблеми становлення та розвитку особистості дітей дошкільного віку в умовах зорової депривації, визначено природу депривації, фактори та чинники її виникнення, охарактеризовано її феноменологію, розкрито особливості біогенної депривації та деприваційного впливу на розвиток особистості дитини та її соціально-психологічну адаптацію до нових умов життєдіяльності. Велика увага приділяється ознайомленню читачів із особливостями функціонування особистості дитини дошкільного віку в умовах зорової депривації на психічному та соціальному рівнях. У монографії також відображено різні наукові підходи щодо визначення шляхів оптимізації особистісного розвитку дошкільників з порушеннями зору, їх позитивного функціонування.

Монографія може бути корисною науковцям та аспірантам, викладачам та студентам педагогічних коледжів та університетів, психологам, педагогам загальноосвітніх та спеціальних дошкільних закладів.

Особистість дошкільника в умовах зорової депривації : монографія / В.В. Кобильченко. Київ : Видавець Цибульська, 2023. 239 с.

Психологія когнітивних порушень у дітей

Прохоренко Л.І.

У монографії охарактеризовано психологічні особливості когнітивних порушень у дітей. Запропоновано авторські підходи до вирішення проблем розвитку, навчання і соціалізації таких дітей. Окреслено теоретико-методологічні засади та представлено психолого-педагогічні моделі допомоги дітям із затримкою психічного розвитку, розладами аутистичного спектра, із гіперактивним розладом із дефіцитом уваги та легкими порушеннями інтелекту в процесі навчання та соціалізації.

Запропоновані матеріали стануть у нагоді педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти, родинам дітей з особливими потребами та всім, кому небайдужа доля таких дітей.

Психологія когнітивних порушень у дітей : монографія / Л.І. Прохоренко. Київ : Симоненко О.І., 2023. 112 с.

Формування емоційного інтелекту у школярів з порушеннями інтелекту легкого ступеня

Бабяк О.О.

У монографії розкрито психологічні особливості емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня, окреслено основні механізми, функції, рівні, компоненти, провідні детермінанти формування емоційного інтелекту. Розкрито та експериментально обґрунтовано вплив емоційного інтелекту на становлення особистості підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку: на формування основних життєвих компетентностей особистості; поведінкової, емоційної, мотиваційної, когнітивної, соціальної та

комунікативної сфер. Детально охарактеризовано зміст психологічної діагностики емоційного інтелекту для означеної групи осіб та сформульовано особливості мультикомплексного психологічного супроводу формування емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку.

Монографія адресована науковцям, студентам, викладачам, освітянам (педагогам, вихователям, соціальним працівникам) спеціальних закладів освіти, спеціальним психологам та іншим фахівцям, що мають відношення або науковий інтерес до означених у роботі наукових проблем.

Формування емоційного інтелекту у школярів з порушеннями інтелекту легкого ступеня : монографія / О.О. Бабяк. Київ, 2023. 268 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Соціально-психологічні стратегії побудови суспільства

Плющ О.М.

У монографії представлено тринітарну методологію, відповідно до якої суспільство розглядається як текст, що конструюється колективним автором. Складність організації цього автора та особливості його культури зумовлюють побудову проекту суспільства. Соціально-психологічні стратегії задають напрями розвитку суспільства у світі, що змінюється, зумовлюючи способи конструювання колективним автором спільного майбутнього з іншими країнами.

Упровадження монографії розширюватиме фахові компетентності експертної діяльності, необхідні для виконання експертних завдань у сфері соціального прогнозування як на коротко-, так і далекострочкову перспективу.

Монографія може становити інтерес для науковців, фахівців у сферах соціальної роботи, освіти, управління.

Соціально-психологічні стратегії побудови суспільства [Електронне видання] : монографія / О.М. Плющ. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 124 с., https://methodology.ucoz.net/_ld/0/14___-ua.pdf

Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів

Суший О. (наук. ред.), Данилова Т., Жовтянська В., Кухарук О., Малхазов О.

У монографії вперше подано обґрунтування теоретичних і методологічних засад психологічного забезпечення соціального прогнозування як науково-теоретичної та предметно-практичної діяльності. Представлено психологічні принципи розроблення стратегій і технологій соціального прогнозування. Запропоновано психологічні підходи до прогнозування соціальних процесів. Окреслено перспективи соціально-психологічного прогнозування процесів повоєнного відновлення України.

Упровадження монографії задаватиме нову теоретичну та практичну перспективу соціально-психологічного забезпечення соціального прогнозування, що покращуватиме здатність державно-управлінського корпусу до перспективного (перед)бачення соціально-психологічних наслідків та

адекватних оцінок ризиків прийняття управлінських рішень, сприятиме формуванню нових професійних компетентностей державних службовців у сфері соціального прогнозування і планування, що суттєво посилить управлінську спроможність якісно задовольняти актуальні суспільні потреби та долати виклики сьогодення.

Адресовано широкому колу представників соціогуманітарних наук – психологам, соціологам, політологам, соціальним філософам, представникам органів державної влади та управління, а також усім, кого цікавить проблематика досліджень майбутнього та соціального прогнозування.

Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів [Електронне видання] : монографія / Т. Данилова та ін.; за наук. ред. О. Сушиї. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 171 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/sushiy2023kmono.pdf>

Коллективна інтуїція у прогнозуванні соціальних явищ

Татенко В.О.

У монографії представлено результати психологічного дослідження колективної інтуїції як механізму прогнозування соціальних явищ. Здійснено аналіз проблемних моментів у розумінні природи інтуїтивної активності людини. В основу формування уявлень про сутність інтуїтивного покладено категорії несвідомого та ірраціонального. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади соціально-психологічного дослідження участі колективної інтуїції в процесі прогнозування соціальних явищ.

Упровадження монографії покращуватиме здатність державно-управлінського корпусу до перспективного (перед)бачення соціально-психологічних наслідків та адекватних оцінок ризиків прийняття управлінських рішень, сприятиме формуванню нових професійних компетентностей державних службовців у сфері соціального прогнозування і планування, що суттєво посилить управлінську спроможність якісно задовольняти актуальні суспільні потреби та долати виклики сьогодення

Для дослідників, викладачів, студентів, а також широкого кола читачів, які виявляють інтерес до дослідження феноменів колективної психіки і проблем пізнання майбутнього.

Коллективна інтуїція у прогнозуванні соціальних явищ [Електронне видання] : монографія / В.О. Татенко. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 100 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/tatenko-mon2023.pdf>

Психологія колективних травм

Горностаї П.П.

Монографія присвячена психологічному аналізу проблеми колективних травм, насамперед – в таких галузях як соціальна, політична та історична психологія. Наведено принципи оцінки тяжкості колективних травм, закономірності їх генезису та міжпоколінної передачі, особливості захисної поведінки групи в реагуванні на колективну травму, засоби долання травмивного

досвіду та зцілення від його наслідків. Здійснено аналіз тоталітарних політичних ідеологій та практик, агресивної міжгрупової взаємодії, інформаційно-пропагандистської агресії та інших чинників, що спричиняють колективні травми та їх циклічну повторюваність в історії.

Упровадження монографії сприятиме об'єднанню зусиль науковців, практиків, громадських діячів та активістів в осмисленні проблематики колективних травм і активізації роботи по подоланню наслідків колективної травматизації та профілактичних заходів щодо унеможливленні таких явищ у майбутньому.

Адресовано психологам, психотерапевтам, соціологам, політологам, історикам, педагогам, аспірантам і студентам відповідних спеціальностей, громадським і політичним діячам, а також всім, хто цікавиться проблематикою колективних травм.

Психологія колективних травм [Електронне видання] : монографія / П.П. Горностай. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 336 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738684/>, https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Gornostai_Collective_traumas.pdf

Надзвичайна ситуація як соціальна конструкція Кочубейник О.М.

У монографії представлено психологічний аналіз соціальних процесів, що в міру свого розгортання призводять до найтрагічніших та найжахливіших сторінок в історії ХХ–ХХІ століть. Геноцид, етнічні чистки, депортації розглянуто як соціально конструйовані надзвичайні ситуації, що виникають унаслідок політичного конфлікту, який спричинює внесення кардинальних змін у порядок соціальності, руйнацію повсякденності, порушення соціальних практик взаємодії спільнот, а для багатьох членів суспільства стає джерелом екстремальних фізичних, психологічних та моральних страждань. У фокусі особливої уваги дослідниці перебувають процеси конструювання таврованої ідентичності, їхні дискурсивні інструменти, а також соціальні та психологічні реакції членів суспільства на соціальну ексклюзію, що стає наслідком тавра.

Адресовано фахівцям із соціальної та політичної психології, політологам, культурологам.

Надзвичайна ситуація як соціальна конструкція : монографія / О.М. Кочубейник. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 273 с.

Інститут вищої освіти НАПН України

Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни

Луговий В., Драч І., Петроє О., Зінченко В., Мєлков Ю., Жилиєв І., Регейло І., Слободянюк О., Базелюк Н.

У монографії відображено тенденції та механізми інтеграції освітньої і дослідницької діяльності університетів в умовах відкритої науки та в контексті інноваційного, високотехнологічного повоєнного відновлення України як сильної європейської країни. Обґрунтовано важливість формування та реалізації політик і процедур імплементації концепції «Відкрита наука» в університетах для збереження/відновлення дослідницького потенціалу університетів; наголошено на необхідності підвищення відповідальності дослідницької діяльності університетів, важливості врахування нових тенденцій НТР та трансформації систем науки, освіти і механізмів дослідницької діяльності у парадигмі стійкого суспільного розвитку. Розкрито зміст ціннісних вимірів демократизації наукової діяльності у контексті імплементації концепції «Відкрита наука», регулювання відкритості дослідницької діяльності університетів в XXI столітті, модернізації механізмів оцінювання дослідницької діяльності університетів та забезпечення дослідницької доброчесності у контексті імплементації концепції «Відкрита наука». Висвітлено результати анкетного опитування «Відкрита наука в закладах вищої освіти України», які віддзеркалюють особливості забезпечення в українських університетах дослідницької е-інфраструктури відкритої науки. Запропоновано методичні рекомендації з модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни.

Адресовано представникам університетської спільноти, науково-педагогічним і науковим працівникам закладів вищої освіти, академічних, наукових організацій та установ, громадськості, а також службовцям різних гілок і рівнів влади, що опікуються науковою і науково-технічною діяльністю та вищою освітою в Україні.

Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни : монографія. [Електронне видання]. / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мєлков, І. Жилиєв, І. Регейло, О. Слободянюк, Н. Базелюк; за ред. В. Лугового, І. Драч, О. Петроє. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 173 с., https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/doslidn-univ-vidkryta-nauka_IVO-2023-173p.pdf

Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни

Бородієнко О., Вітренко Ю., Воробйова О., Ворона В., Дебич М., Кушєнко О., Паламарчук О., Слюсарєнко О., Таланова Ж., Ткачєнко В.

У роботі представлено механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах, використовуючи результати аналізу провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду, зокрема визначено критерії і показники ефективності, а також підходи до формування політики щодо ефективності

освітньої діяльності в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення України, що охоплюють управлінський, економічний, нормативно-правовий, міжнародний, програмно-освітній, інформаційно-цифровий, дослідницько-освітній, викладацький виміри освітньої діяльності.

Упровадження монографії сприятиме залученню розробників освітньої політики, науковців, викладачів і аспірантів до міжнародного досвіду щодо забезпечення ефективності освітньої діяльності та його застосування в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни.

Видання буде корисним для розробників освітньої політики, дослідників, здобувачів вищої освіти, керівників, викладачів закладів вищої освіти, а також інших зацікавлених осіб.

Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни [Електронне видання] : монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Куценко, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. Ж. Таланової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 152 с., https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/diyalnist-univ_mon_2023-152p.pdf

Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та під час повоєнного відновлення

Оржель О., Бойченко М., Петроє О., Трима К., Шофолова Н., Червона Л., Бульвінська О., Литовченко О.

Монографію присвячено соціальній відповідальності університетів, обґрунтовано зростання соціальної відповідальності університетів в умовах знаннєвого суспільства, під час воєнного стану та повоєнного відновлення; окреслено ключові напрями реалізації соціальної відповідальності університетів; запропоновано концепцію університетської політики соціальної відповідальності, доповнену механізмом її реалізації; представлено результати соціологічного опитування «Соціальна відповідальність у закладах вищої освіти України: стан та особливості реалізації в умовах війни та повоєнного відновлення»; узагальнено погляди та ставлення до соціальної відповідальності студентів, персоналу, керівництва ЗВО.

Монографія стане у нагоді експертам, дослідникам і практикам, зацікавленим у модернізації вищої освіти, посиленні соціальної ролі університетів, їх залученні до глибинних структурних трансформацій у сфері вищої освіти, сприянні структурних реформ у різних секторах економіки.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників закладів освіти, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та під час повоєнного відновлення [Електронне видання] : монографія / О. Оржель, М. Бойченко, О. Петроє,

К. Трима, Н. Шофолова, Л. Червона, О. Бульвінська, О. Литовченко; за ред. С. Калашнікової та О. Оржель. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 128 с., https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/sots-vidp-univmon_2023-128p.pdf

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Методологія використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти

За ред. М.П. Шишкіної

Барладим В.М., Бруяка А.В., Коваленко В.В., Мар'єнко М.В., Носенко Ю.Г., Семеріков С.О., Сухіх А.С., Шишкіна М.П.

Монографію присвячено проблемі розроблення методології використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти як одного з перспективних напрямів підвищення якості освітньо-наукового процесу, модернізації освітньо-наукового середовища, ширшого використання засобів і сервісів хмарних обчислень.

Обґрунтовано та визначено принципи, методи і підходи до використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки (ХОСВН) у закладах освіти. Визначено засоби і сервіси, обґрунтовано модель використання ХОСВН в освітньому процесі закладів вищої педагогічної, післядипломної педагогічної освіти. Обґрунтовано та розроблено методичну систему використання ХОСВН в освітньому процесі закладів вищої педагогічної, післядипломної педагогічної освіти.

Упровадження монографії сприятиме підвищенню рівня цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників.

Для наукових і науково-практичних працівників, вчителів, студентів і аспірантів закладів педагогічної освіти.

Методологія використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти [Електронне видання] : монографія / В.М. Барладим, А.В. Бруяка, В.В. Коваленко, М.В. Мар'єнко, Ю.Г. Носенко, С.О. Семеріков, А.С. Сухіх, М.П. Шишкіна / за ред. М.П. Шишкіної. Київ : ЦО НАПН України, 2023. 194 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738501/>

Проектування освітнього середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності в закладах загальної середньої освіти

Литвинова С.Г., Сороко Н.В., Слободяник О.В., Соколюк О.М., Дементієвська Н.П., Гриб'юк О.О., Богачков Ю.М., Ухань П.С.

У монографії представлено результати колективного дослідження проблем проектування навчального середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності в закладах загальної середньої освіти України. На основі аналізу наукових досліджень закордонних і вітчизняних вчених, стану розвитку цифрового освітнього середовища закладів освіти, сучасних підходів, визначеного теоретикометодологічного апарату. Визначено переваги,

особливості та ризики використання доповненої та віртуальної реальностей у процесі навчання учнів; обґрунтовано та розроблено класифікаційні ознаки та здійснено класифікацію освітніх середовищ віртуальної реальності за класифікаційною ознакою «за призначенням»; визначено переваги використання технологій доповненої і віртуальної реальностей для учнів з особливими освітніми потребами. Розроблено інструментарій та обґрунтовано критерії та показники визначення ефективності та безпеки використання віртуальної та доповненої реальностей в освітньому процесі.

Розраховано на наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, які займаються теоретичними і практичними проблемами підвищення якості освіти на засадах упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню практику.

Проектування освітнього середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальностей в закладах загальної середньої освіти : монографія / упоряд.: Н.В. Сороко, С.Г. Литвинова. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 212 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738596/>

Інститут професійної освіти НАПН України

Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу

Тітова О.А., Лузан П.Г., Пащенко Т.М., Мося І.А., Остапенко А.В., Ямковий О.Ю.

У колективній монографії розкрито сучасну теорію розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу. Проаналізовано виклики і тенденції розвитку фахової передвищої освіти в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу, виявлено особливості розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів у сучасній освітній практиці. Обґрунтовано методологічні підходи, визначено основні принципи, педагогічні умови розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів. Представлено концепцію та методичну систему, висвітлено технологічні аспекти розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів.

Видання адресоване науковцям, розробникам державної політики в галузі освіти, педагогічним працівникам закладів фахової передвищої освіти, спеціалістам системи післядипломної педагогічної освіти, управлінцям і роботодавцям для проведення занять на курсах підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників.

Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу [Електронне видання] : монографія / О.А. Тітова, П.Г. Лузан, Т.М. Пащенко, І.А. Мося,

А.В. Остапенко, О.Ю. Ямковий; за наук. ред. О.А. Тімової. Київ : ІПО НАПН України, 2023. 272 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738694/>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Методи і принципи філософії у формуванні громадянина України

Кремень В.Г., Ільїн В.В., Гальченко М.С., Ліпін М.В., Скринник З.Е., Савчук Н.В., Ковальов О.Г., Федорчук О.А.

У монографії досліджено проблему філософських методів пізнання в контексті спрямованості навчання середніх закладів освіти на формування громадянина України. Розглянуто генезу філософського пізнання у стратегіях побудови наукової освіти. Проведено аналіз взаємодії філософії, освіти і мислення у гетерогенності сучасного соціально-культурного простору. Досліджено сутність педагогічної філософії учителя як життєвої програми учня в ситуації подальшого розвитку громадянського суспільства в Україні. Розглянуто особливості філософського пізнання в освітніх практиках інформаційно-цифрової епохи.

Книга розрахована на вчених, освітян, викладачів, аспірантів, всіх, кого цікавлять проблеми розвитку української людини в умовах геополітичних викликів.

Методи і принципи філософії у формуванні громадянина України [Електронне видання] : монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн, М.С. Гальченко, М.В. Ліпін, З.Е. Скринник, Н.В. Савчук, О.Г. Ковальов, О.А. Федорчук. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 255 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738717/>

Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи НАПН України

Теоретико-методологічні засади оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній спеціальній психології

За ред. А.Г. Обухівської, Т.Д. Ілляшенко

Жук Т.В., Ілляшенко Т.Д., Каменщук Т.Д., Обухівська А.Г., Якимчук Г.В.

У колективній монографії дано критичний аналіз теоретико-методичних засад впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні. Зокрема, наголошено на втраті єдиних засад співіснування різних форм здобуття освіти дітьми названої категорії та у цілому зниженні якості їхнього психолого-педагогічного супроводу у зв'язку з відмовою від диференційної діагностики їхнього розвитку. Обґрунтовано відмінності між медичним (нозологічним) та психолого-педагогічним діагнозом. Показано безпідставність відкинення вітчизняних засад психолого-педагогічної діагностики як визначення цілісної структури ієрархічно пов'язаних первинних і похідних від них порушень розвитку дітей і зумовленої ними навчуваності.

Зміст цієї колективної монографії може становити інтерес для практичних психологів, педагогів, працівників інклюзивно-ресурсних центрів студентів відповідної спеціалізації та усіх тих, що дотичні до проблеми освіти і розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Теоретико-методологічні засади оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами у вітчизняній спеціальній психології [Електронне видання] : монографія / авт. кол. : Т.В. Жук, Т.Д. Ілляшенко, Т.Д. Каменецук, А.Г. Обухівська, Г.В. Якимчук; за ред. А.Г. Обухівської, Т.Д. Ілляшенко. Київ : Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2023. 105 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737890/>

КОНЦЕПЦІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею

Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.

У концепції уточнено сутність ключових понять лінгводидактики «метод» і «прийом»: схарактеризовано загальнодидактичні й лінгвометодичні виклики, що ускладнюють добір і застосування методів на уроках української мови. Обґрунтовано і схарактеризовано як ключові такі функції методів навчання української мови: пізнавальну, розвивальну, виховну, формувальну, спонукальну, контролювальну. Здійснено кореляцію методів і «нових умов», а саме тих, що свідчать про зміну траєкторії руху української освіти, насамперед зміну цілей освіти в Законі України «Про освіту», Державному стандарті базової середньої освіти, відповідно до чого освіту сприймаємо як розвиток і саморозвиток. Визначено принципи і критерії добору методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях та ліцеях.

Для лінгводидактиків, здобувачів вищої освіти, учителів-словесників.

Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею [Електронне видання] / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна ; за заг. ред. Н. Б. Голуб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 27 с., <http://surl.li/qdmfy>

Концепція моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин з урахуванням завдань європейської інтеграції України

Фідкевич О.Л., Снегірьова В.В., Бакуліна Н.В.

Концепція моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин з урахуванням завдань європейської інтеграції України є методологічним підґрунтям для створення науково-методичного забезпечення процесу формування багатомовної компетентності учнів і учениць як важливого чинника їхньої

ефективної діяльності в умовах сучасного багатомовного і полікультурного світу. У Концепції представлено модель багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти України з навчанням мов корінних народів і національних меншин; схарактеризовано її складники; визначено науково-методичні засади її реалізації; проаналізовано можливі ризики застосування моделі та шляхи їх подолання.

Концепція призначена для представників педагогічної спільноти: науковців, керівників, методистів і вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів закладів вищої освіти, студентів педагогічних і філологічних факультетів закладів вищої освіти й усіх зацікавлених проблемами запровадження багатомовної освіти в Україні.

Концепція моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин з урахуванням завдань європейської інтеграції України [Електронне видання] / О.Л. Фідкевич, В.В. Снегір'ова, Н.В. Бакуліна; НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ навчання мов нац. меншин та зарубіж. літ. Київ : Педагогічна думка, 2023. 44 с., <https://lib.iitta.gov.ua/734818/>

ПРЕПРИНТИ (АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ)

Інститут вищої освіти НАПН України

Теоретичні основи та провідний зарубіжний досвід взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України

Скиба Ю., Жабенко О., Ковтунець В., Отич О., Червона Л., Чорнойван Г., Ярошенко О.

В аналітичних матеріалах (препринті) досліджуються теоретичні основи та провідний зарубіжний досвід взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. Аналізується стан взаємодії вищої освіти та ринку праці в Україні до початку воєнних дій, а також фактори, що впливають на її трансформацію в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Висвітлюється досвід провідних зарубіжних країн у сфері взаємодії вищої освіти та ринку праці. Описуються сучасні тенденції на світовому ринку праці та обґрунтовуються наслідки їх впливу на вищу освіту. На основі аналізу теоретичних основ та зарубіжного досвіду пропонуються рекомендації щодо вдосконалення взаємодії вищої освіти та ринку праці в Україні в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Упровадження аналітичних матеріалів сприятиме покращенню взаємодії вищої освіти та ринку праці, вдосконаленню системи вищої освіти України, підвищенню конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників закладів освіти, викладачів закладів вищої освіти.

Теоретичні основи та провідний зарубіжний досвід взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України [Електронне видання] : препринт (аналітичні матеріали) / Ю. Скиба, О. Жабенко, В. Ковтунець, О. Отич, Л. Червона, Г. Чорнойван, О. Ярошенко ; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 142 с., <http://surl.li/qwzpg>

ЗБІРНИКИ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час

За заг. ред. В.Г. Панка

У збірнику матеріалів методологічного семінару НАПН України висвітлено важливі для сьогодення проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час, зокрема питання методології та теоретичних основ забезпечення психічного здоров'я населення у воєнний та повоєнний час, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни; соціально-психологічні аспекти феноменології війни; технології надання психологічної допомоги постраждалим від війни та інші проблеми, пов'язані з охороною ментального здоров'я українців у часи війни. У збірнику представлено статті за секціями семінару.

Матеріали методологічного семінару розраховано на вчених, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

Актуальні проблеми охорони психічного здоров'я українського народу у воєнний і повоєнний час: Матеріали методологічного семінару НАПН України 16 листопада 2023 року [Електронне видання] : зб. матеріалів / за ред. В.Г. Панка. Київ: Педагогічна думка, 2023. 405 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738128/>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу

За ред. П.П. Горностая, Л.Г. Чорної

У збірнику розглянуто актуальні психологічні проблеми функціонування малих груп під час війни та повоєнного часу, а відтак, і викликів міжгрупової взаємодії в цих умовах. Російсько-українську війну визначено як екстремальну міжгрупову взаємодію, а психологічні механізми взаємодії, як такі, що пояснюють групові упередження та груповий егоїзм групи-агресора, ризики поляризації мирної групи за ситуативними ознаками. На тлі становлення національної ідентичності українців, як великої соціальної групи, назріла необхідність об'єднання українців на засадах спільної долі та групових цінностей, пережитих життєвих випробувань.

Упровадження збірника сприятиме об'єднанню зусиль науковців і практиків, психологів, соціальних працівників в осмисленні викликів міжгрупової взаємодії та долатню ризиків поляризації українців під час війни та в повоєнний період.

Адресовано науковцям і практикам, студентам і аспірантам, викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та інших психологічних служб, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій.

Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу : матеріали наукової конференції (м. Київ, 16 травня. 2023 р.) / за наук. ред. П.П. Горностая, Л.Г. Чорної. ІСПП НАПН, Асоціація політичних психологів України, ПВНЗ «Європейський університет». Київ : Талком, 2023. 106 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737011/>

Гендерна рівноважність учасників освітнього процесу: реалії та перспективи

За ред. О.Т. Плетки

У збірнику розглянуто актуальні питання гендерної рівноваги у освітньому процесі, проблема гендерної неврівноваженості складу педагогічних працівників та керівного складу закладів освіти всіх рівнів. Політика урівноваженості складу працівників освітніх закладів є важливим важелем виховання підростаючого покоління в умовах дуальності світу та усвідомлення рівнозначності кожного представника обох статей для світу. Представлено результати дослідження гендерної рівноваги в освітніх закладах.

Упровадження збірника сприятиме об'єднанню зусиль науковців і практиків, психологів, педагогічних та соціальних працівників в осмисленні викликів сьогодення щодо гендерної рівноваги в освітньому просторі та суспільстві.

Адресовано керівникам закладів освіти, працівникам Міністерства освіти та науки України, науковцям і практикам, студентам і аспірантам, викладачам педагогічних та психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам і педагогам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та психологічних служб, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій, які опікуються темою гендерних досліджень.

Гендерна рівноважність учасників освітнього процесу: реалії та перспективи [Електронне видання] : матеріали круглого столу від 13 червня 2023 року / упор. О.Т. Плетка. Київ : ІСПП НАПН України, 2023. 49 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/gender-krst-23.pdf>

Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій

За наук. ред. Ю.Ж. Шайгородського, С.Л. Чуніхіної

У збірнику матеріалів круглого столу «Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій», що відбувся в межах Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України, висвітлено окремі питання поколінної проблематики та політичних процесів в Україні, зокрема в умовах воєнного стану. Аналізуються індикатори зміни політичних поколінь в Україні; політико-психологічний портрет нового покоління українського політикуму; синхронізованість процесів зміни політичних поколінь в Україні і світі. Автори досліджують причинно-наслідкові зв'язки ротації політичних поколінь зі змінами у масовій свідомості; необхідні передумови формування нової політичної еліти всередині громадянського суспільства. Окрему увагу приділено аналізу російсько-української війни в контексті поколінного конфлікту національних політичних еліт, створенню інституційних та інших запобіжників реставрації олігархії в українській політиці у повоєнний час.

Адресується дослідникам в галузі суспільних та поведінкових наук, експертам, політичним та громадським діячам, студентам і аспірантам закладів вищої освіти та усім, хто цікавиться поколінною проблематикою в політиці.

Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій [Електронний ресурс] : матеріали круглого столу (м. Київ, 15 листопада, 2022 р.) / за наук. ред. Ю.Ж. Шайгородського, С.Л. Чуніхіної. Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Талком. 2023. 36 с., <http://surl.li/rweaq>

Україна: Консолідація. Соборність. Звитяжність. Вчинковість.

За ред. Ю. Шайгородського, С. Чуніхіної,

Шайгородський Ю., Чуніхіна С., Бевз Т., Яремчук О., Сасенко В., Ларін Д.

До збірника увійшли матеріали Шостого круглого столу з міжнародною участю «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті». Спецпроект «Україна: Консолідація. Солідарність. Єдність» (19 жовтня 2022 р.) та Сьомого круглого столу з міжнародною участю «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті». Спецпроект: «Цивілізаційна суб'єктність України – Соборність. Звитяжність. Вчинковість» (19 жовтня 2023 р.). Розглядаються концепти та механізми єдності українців в історичному та актуальному вимірах соціального життя. Історична пам'ять та національна самосвідомість представлено в широкому діапазоні їхньої феноменології та на тлі становлення українського громадянського суспільства під час російсько-української війни. Соціогуманітарні технології ефективної міжгрупової взаємодії становлять практичну значущість матеріалів збірника.

Упровадження збірника сприятиме об'єднанню зусиль науковців і практиків в осмисленні історичного минулого, сьогодення та побудові

майбутнього України, консолідації українського суспільства, зміцненню національної та громадянської ідентичності українців.

Адресовано науковцям і практикам, психологам, фахівцям з державного управління, філософам, історикам, політологам, соціологам, широкому загалу читачів.

Україна: Консолідація. Соборність. Звитяжність. Вчинковість : матеріали круглих столів «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті» (19 жовтня 2022 р. та 19 жовтня 2023 р.) [Електронне видання] / за наук. ред. Ю. Шайгородського та С. Чуніхіної. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 135 с., <https://u.to/fAw1IA>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання

За наук. ред. Л.Д. Березівської

Збірник містить тези виступів учасників VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з історії освіти з міжнародною участю «Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання», проведеної у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2023. Конференція відбулася в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В.О. Сухомлинського 16 травня 2023 р.

Педагогічна біографіка в освітньо-науковому просторі в умовах воєнної доби: нові виклики і завдання : зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. уч., 16 трав. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського [та ін. ; редкол.: Л.Д. Березівська (голова редкол.), О.П. Міхно, Н.Б. Антонець, С.В. Тарнавська, Х.В. Середа]. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 154 с., <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=35062>

Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану

За ред. М.Л. Ростоки

Збірник матеріалів (тез доповідей) круглого столу розкриває основні ідеї, проміжні та кінцеві результати наукових досліджень учасників круглого столу, що сприятиме активному обміну досвідом й застосуванню позитивних результатів презентованих досліджень у національній системі освіти України. У збірнику зосереджено проміжні результати констатувального етапу прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023-2025).

Матеріали круглого столу можуть бути корисними для здобувачів наукової освіти та наукових ступенів і вчених звань, науковців, наукових працівників і викладачів освітніх закладів різного рівня організації, здобувачів вищої освіти та

всіх тих, хто цікавиться проблематикою цифрових процесів в науково-освітньому просторі.

Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану (до Всеукраїнського фестивалю науки) : зб. матеріалів (тез доповідей) круглого столу відділу наук. інформ.-аналіт. супроводу освіти Держ. наук-пед. б-ки України ім. В.О. Сухомлинського; [редкол.: М.Л. Росток (голова, упоряд.), І.Е. Коваленко, Т.І. Годецька ; бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко]. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 89 с., <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=35133>

Формування онлайнних віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії

За ред. А.Г. Гуралюка

Збірник містить тези виступів учасників круглого столу «Формування онлайнних віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії», проведеного у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2023. Круглий стіл відбувся в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського 17 травня 2023 р.

Формування онлайнних віртуальних колекцій електронних освітніх ресурсів в умовах російської агресії : зб. матеріалів круглого столу, 17 трав. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [редкол.: А.Г. Гуралюк (голова), Н.О. Терентьєва, Н.В. Вараксіна, О.А. Бойко]. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 52 с., <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=35237>

Адаптивні процеси в освіті

За заг. ред. Г.В. Єльнікової

Збірник матеріалів Другого Міжнародного наукового форуму «Адаптивні процеси в освіті», що пройшов 7-8 лютого 2023 року в режимі онлайн, містить тези доповідей учасників та основні організаційні документи заходу.

Тематику публікацій розміщено за науковими панелями Форуму. У працях висвітлено актуальні питання розвитку освіти в Україні, розкрито такі напрями: адаптивні процеси в освіті в умовах невизначеності; адаптація діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти в мінливих умовах сьогодення; адаптивне управління процесом формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців галузі освіти; адаптивний менеджмент в освіті; адаптивні процеси інформаційно-аналітичного забезпечення цифрової трансформації освіти і педагогіки; організація науково-дослідної діяльності на адаптивних засадах; адаптивні процеси в освітній діяльності вітчизняних і зарубіжних вишів в умовах євроінтеграції; адаптивна модель професійного розвитку керівних кадрів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти.

У публікаціях з'ясовано сутність та особливості поширення адаптивних процесів в освіті в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України.

Матеріали Форуму призначаються науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам, здобувачам наукових ступенів, управлінцям та всім працівникам освіти, які сприяють поширенню ідей адаптивного менеджменту.

Адаптивні процеси в освіті: зб. матеріалів (тез доп.) 2-го Міжнар. наук. форуму (07-08 лют. 2023 р., Київ–Харків–Запоріжжя) / ГО «Школа адаптивного управління соц.-пед. системами», Укр. інж.-пед. акад., ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського [та ін. ; за заг. ред. Г.В. Єльнікової ; редкол.: О.Л. Ануфрієва, Л.О. Бачієва, В.М. Гладкова, М.Л. Ростока, З.В. Рябова ; упоряд. Я.Й. Васильченко]. Київ ; Харків ; Запоріжжя, 2023. 323 с., <https://lib.iitta.gov.ua/734493/>

Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2023)

За заг. ред. М.Л. Ростоки, Т.С. Бондаренко

Збірник матеріалів (тез доповідей) круглого столу розкриває основні ідеї, проміжні та кінцеві результати наукових досліджень учасників круглого столу, що сприятиме активному обміну досвідом й застосуванню позитивних результатів презентованих досліджень у національній системі освіти України. У збірнику зосереджено проміжні результати констатувального етапу прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025). Вміщено матеріали тез доповідачів заходу з різних куточків світу, у тому числі представників НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України, дослідників Київського національного університету імені Тараса Шевченка та інших закладів освіти і наукових установ України і зарубіжжя, зокрема учасників із Болгарії, Грузії, Італії, Молдови, Німеччини, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, США, Узбекистану тощо.

Матеріали форуму призначено для наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, викладачів і студентів закладів вищої освіти, педагогів і керівників закладів системи професійної освіти й навчальних підрозділів підприємств, а також роботодавців, управлінців, законодавців і політиків, всіх тих, хто зацікавлений у поліпшенні якості підготовки підростаючого покоління в умовах єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя.

Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2023) : зб. матеріалів (тез доповідей) 4-го і 5-го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (Київ-Харків, 23-26 трав. 2023 р.) / [за заг. ред. М.Л. Ростоки, Т.С. Бондаренко; упоряд. М.Л. Ростока] ; МОН України, УІПА, НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 4. 198 с., DOI: doi.org/10.33407/lib.NAES.736724

Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань)

За ред. О.В. Сухомлинської, Л.В. Сухомлинської

Збірник містить тези виступів учасників XIII Міжнародних та XXX Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення» (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань), що відбулися в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В.О. Сухомлинського 20 вересня 2023 року.

Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Грані особистості педагога у вимірах сьогодення (до 105-ї річниці від дня народження та 30-річчя проведення всеукраїнських педагогічних читань) : зб. матеріалів XIII Міжнар. та XXX Всеукр. педагогіч. чит., 20 вересня 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського [редкол.: О.В. Сухомлинська, Л.В. Сухомлинська та ін.]. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 110 с., <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=37360>

Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану

За ред. Л.Д. Березівської

Збірник містить матеріали, в яких стисло викладено наукові повідомлення учасників звітної науково-практичної конференції Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського «Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану», що відбулася 18 грудня 2023 року.

Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану : матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, 18 грудня 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського ; [редкол.: Л.Д. Березівська (голов. ред.), Г.М. Романова, С.В. Тарнавська (відп. за вип.) та ін.]. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 109 с., <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=37715>

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНІ ВИДАННЯ

ПОСІБНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Методика розроблення та впровадження інтегрованих курсів за вибором з географії та економіки в гімназії та ліцеї

Назаренко Т., Криловець М., Яценко В., Логінова А., Часнікова О.

У методичному посібнику висвітлено інформацію про організацію курсів за вибором інтегрованого змісту для посилення варіативного складника з географії та економіки в закладах загальної середньої освіти України. Представлено освітні навчальні програми для курсів за вибором інтегрованого спрямування, які створені за новими вимогами та містять відповідні структурні елементи та сучасні форми, методи і засоби навчання географії та економіки.

Усі програми пройшли наукову експертизу і мають схвальні Грифи МОН України. Також посібник містить конкретні методичні рекомендації щодо здійснення навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти в гімназії та ліцеї. Весь поданий матеріал супроводжується прикладами організації навчання географії та економіки через зміст створених навчальних програм для інтегрованих курсів за вибором, які вчителі можуть використовувати в реальному освітньому процесі.

Рекомендовано учителям географії та економіки, викладачам закладів вищої освіти, методистам, майбутнім вчителям (здобувачам вищої педагогічної освіти) і всім, хто цікавиться географією та економікою.

Назаренко Т., Криловець М., Яценко В., Логінова А., Часнікова О. Методика розроблення та впровадження інтегрованих курсів за вибором з географії та економіки в гімназії та ліцеї [Електронне видання] : методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2023. 144 с., <https://lib.iitta.gov.ua/734838/>

Науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин

Фідкевич О.Л., Снегірєва В.В., Бакуліна Н.В., Давидюк Л.В.

Методичний посібник присвячено проблемі запровадження багатомовної освіти, що має на меті формування у здобувачів освіти здатності компетентно послуговуватися декількома мовами, зокрема використовувати їх для спілкування та навчання; толерантно взаємодіяти в полікультурному суспільстві. У посібнику репрезентовано модель багатомовної освіти для закладів загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів та національних меншин, розкрито зміст компетентностей, які формуються у процесі реалізації запропонованої моделі.

Автори посібника схарактеризували методи і прийоми, спрямовані на формування багатомовної компетентності учнів в контексті запропонованої

моделі: зіставний, рецептивний методи, методика СЛІЛ, тандем-метод, метод перекладу, прийом переключення мовних кодів, прийом скафолдингу; визначили результати від впровадження моделі, які констатували учасники експериментального дослідження та проаналізували ризики, які можуть виникнути у процесі реалізації моделі та шляхи їхнього подолання.

Методичний посібник призначено для науковців, представників адміністрації закладів загальної середньої освіти, учителів, студентів педагогічних закладів вищої освіти, всіх тих, хто цікавиться проблемою багатомовної освіти та бере участь у її запровадженні в українських закладах загальної середньої освіти.

Фідкевич О.Л., Снегір'ова В.В., Бакуліна Н.В., Давидюк Л.В. Науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин [Електронне видання] : методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2023. 145 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736103/>

Технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичний кейс

Онопрієнко О.В., Петрук О.М., Павлова Т.С.

У посібнику розкрито концептуальні положення щодо вимірювання навчальних досягнень молодших школярів, на основі яких розроблено технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи, а саме: технологію вхідного діагностування навченості учнів початкових класів; технологію оцінювання функціональної грамотності учнів; технологію вербального оцінювання; технологію підсумкового оцінювання результатів навчання випускників початкової школи. Технології забезпечені дидактико-методичною ресурсною підтримкою у вигляді інструментарію оцінювання, придатного для відтворення як в описаних локальних, так і у варіативних умовах навчання.

Призначено для вчителів початкової школи, викладачів і студентів закладів вищої педагогічної освіти.

Технології оцінювання особистісних і навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичний кейс [Електронне видання] : методичний посібник / О. Онопрієнко, О. Петрук, Т. Павлова ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О.Я. Савченко. Київ : Педагогічна думка, 2023. 247 с., <https://undip.org.ua/library/tehnolohii-otsiniuvannia-osobystisnykh-i-navchalnykh-dosiahnen-uchniv-pochatkovoi-shkoly-metodychnyy-keys-metodychnyy-posibnyk-2/>

Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу

Бібік Н.М., Мартиненко В.О., Вашуленко О.В., Листопад Н.П., Юношева Т.В.

У посібнику представлено науково обґрунтовані технології формування освітніх результатів учнів початкової школи як окремі елементи дидактичних систем: технології інтегрованого навчання молодших школярів на засадах компетентнісного підходу, формування у молодших школярів прогностичних умінь, формування у молодших школярів умінь досліджувати науково-художній текст; формування в учнів початкової школи умінь роботи з даними, формування у молодших школярів медіаграмотності засобами мовно-літературної галузі. Технології забезпечені комплексом засобів і методів навчальної діяльності.

Призначено для вчителів початкової школи, викладачів і студентів закладів вищої педагогічної освіти.

Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу [Електронне видання] : метод. посіб. / Н. Бібік, В. Мартиненко, О. Вашуленко, Н. Листопад, Т. Юношева ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О.Я. Савченко. Київ : Педагогічна думка, 2023. 408 с., <https://undip.org.ua/library/tekhnologii-formuvannia-navchalnykh-dosiahnen-molodshykh-shkoliariv-na-zasadakh-kompetentnisnoho-pidkhodu-metodychnyy-posibnyk/>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Ціннісна підтримка розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі. Психологічна технологія

Музика О.Л., Корольов Д.К., Музика О.О., Никончук Н.О., Соловей Я.Г., Мельник М.О., Чекрижова М.М., Нечаєва О.С., Сніжна М.А.

У посібнику представлено психологічну технологію ціннісної підтримки обдарованих учнів і студентів. Психолого-технологічні комплекси для кожного вікового періоду складаються з теоретичної моделі, детальних описів діагностичних методик (у тому числі й авторських) та описів технік розвивальних впливів. Для ціннісної підтримки школярів і студентів в умовах дистанційного навчання, пов'язаного з російсько-українською війною, освітянам пропонується е-платформа «Обдарованість TEST ONLINE», яка генерує і надсилає досліджуваним індивідуальні інтерпретації результатів із рекомендаціями для саморозвитку.

Впровадження посібника сприятиме поповненню методичного арсеналу психологів і підвищенню рівня фахової підготовки педагогів та результативності їхньої роботи з розвитку здібностей і обдарованості школярів та студентів.

Практичний посібник адресовано психологам-дослідникам, викладачам психології та педагогіки у закладах вищої освіти, студентам, керівникам освітніх установ, психологам в системі освіти, вчителям, батькам.

Ціннісна підтримка розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі. Психологічна технологія [Електронне видання] : практичний посібник / О.Л. Музика, Д.К. Корольов, О.О. Музика, Н.О. Никончук [та ін.]; за ред. О.Л. Музики. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 237 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737267/>

Психологічне діагностування проявів адапційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни

За ред. Н.В. Пророк

Пророк Н.В., Бойко С.Т., Гнатюк О.В., Купрєєва О.І., Курило Л.Ф., Папуча М.В., Полякова В.І., Столярчук О.А., Царенко Л.Г., Чекстєре О.Ю.,

Практичний посібник науковці Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України підготували на основі практичного досвіду застосування багатьох із представлених методик в Україні, США, Ізраїлі, країнах Західної Європи, Австралії. Ці методики є науково-обґрунтованими, апробованими та схваленими фахівцями. Їх можна використовувати не тільки для діагностування проявів адапційних розладів у суб'єктів освітнього простору, а й для проведення скринінгу і психологічної діагностики постраждалих від війни (дорослих і дітей). У посібнику міститься інформація про базові принципи психодіагностики постраждалих осіб і особливості психодіагностичної роботи з цією категорією населення; про психологічну травму і реакції на неї.

Впровадження посібника буде сприяти реалізації цілей і задач психологічного супроводу освіти в умовах воєнного стану, зокрема, допомагати шкільним психологам і педагогічним працівникам вчасно виявляти осіб із адапційними розладами (спричиненими травмивними подіями війни) з метою якнайшвидшого надання їм необхідної психологічної допомоги.

Практичний посібник адресовано практичним психологам, соціальним працівникам, вчителям загальноосвітніх навчальних закладів. Також він буде корисним вихователям закладів дошкільної освіти, батькам та широкій педагогічній спільноті.

Психологічне діагностування проявів адапційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни [Електронне видання] : практичний посібник / Н.В. Пророк, С.Т. Бойко, О.В. Гнатюк, О.І. Купрєєва, Л.Ф. Курило, М.В. Папуча, В.І. Полякова, О.А. Столярчук, Л.Г. Царенко, О.Ю. Чекстєре ; за ред. Н.В. Пророк. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 220 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737541/>

Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу: практичний посібник

За ред. Омельченко Я.М.

У практичному посібнику представлено результати апробації та методичного упорядкування застосування наступних технологій, які спрямовані на роботу з постраждалими у сучасних кризових обставинах, що спричинені військовими подіями: психотехнології, зорієнтованої на мобілізацію та зміцнення ресурсів, що сприяють психологічній стійкості ветеранів у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу (ПТСР); технології переосмислення та переживання травмивного досвіду в роботі з ветеранами

збройних сил; технології, орієнтованої на розвиток стресостійкості у дружин ветеранів бойових дій, що мають прояви вторинного травматичного стресового розладу; технології розвитку життєстійкості дітей військовослужбовців, що мають прояви ПТСР; технології психотерапевтичної допомоги, побудованої з урахуванням феномену структурної регресії, в роботі з дорослими особами, військовослужбовцями та ветеранами, що мають прояви ПТСР.

Упровадження результатів дослідження сприятимуть розвитку компетентності фахівців, що працюють із постраждалими внаслідок травмівних подій, шляхом забезпечення їх не лише психотерапевтичними технологіями, але й методичними розробками та рекомендаціями стосовно їх адекватного застосування у роботі з профілактики ПТСР та допомозі у подоланні його проявів різним за віковими та соціальними характеристиками категоріям постраждалих.

Практичний посібник розрахований на викладачів дисциплін з психологічного консультування та психотерапії закладів вищої освіти; науковців, що розробляють проблеми консультативної та психотерапевтичної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних подій; аспірантів та студентів; психологів-практиків, що безпосередньо працюють з постраждалими людьми.

Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу [Електронне видання] : практичний посібник / за ред. Я.М. Омельченко. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2023. 256 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736404/>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час. Практичний poradnik.

Лавріненко О.А.

Практичний poradnik вміщує передмову, п'ять розділів, в яких: схарактеризовано виклики, що стоять перед викладачами ЗВО в умовах воєнного і післявоєнного стану; розкрито суть організації ефективної взаємодії викладача зі студентами в умовах війни; висвітлено принципи побудови педагогічного діалогу в цифровому освітньому середовищі; представлено стилі професійно-педагогічного спілкування зі студентами; представлено суть творчого задуму лекційного (практичного) заняття. В окремому розділі автором сформульовано десять порад для викладачів стосовно розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час.

Практичний poradnik спрямований на методичну та практичну допомогу викладачам ЗВО, які організують освітній процес в умовах війни, прагнуть до

самовдосконалення професійного рівня і рівнів педагогічної майстерності в цифровому освітньому середовищі.

Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час : практичний poradnik / О.А. Лаврінєнко. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. 122 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»

Бойко А.Е., Вербицький В.В., Корнієнко А.В., Литовченко О.В., Мачуський В.В.

У методичному посібнику представлено науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа», зокрема, ціннісні основи позашкільної освіти у міжнародному і національному контексті, актуальні освітні технології, основи створення інклюзивного освітнього середовища у закладах позашкільної освіти, особливості формування гнучких навичок («soft skills») учнів. До видання увійшли навчальні програми з позашкільної освіти, програми тренінгів, сценарії, діагностичний інструментарій.

Методичний посібник адресовано науковим і практичним працівникам системи освіти, педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти, усім, хто цікавиться питаннями позашкільної освіти, її сучасним розвитком.

Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» [Електронне видання] : методичний посібник / А.Е. Бойко, В.В. Вербицький, А.В. Корнієнко, О.В. Литовченко, В.В. Мачуський. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 223 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738178/>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Розвиток перцептивної гендерно-рольової компетентності у молоді

Плетка О.Т.

У посібнику представлено результати впровадження тренінгу з гендерно-рольової компетентності молоді, а також наукові узагальнення з проблематики соціального сприймання гендерної взаємодії крізь призму гендерно-рольової компетентності. Описано вправи з розвитку гендерно-рольової компетентності та їхня результативність для учасників тренінгу.

Упровадження посібника сприятиме розвитку гендерно-рольової компетентності молоді, об'єднанню зусиль науковців і практиків, психологів, соціальних працівників, студентської молоді в розвитку перцептивної гендерно-рольової компетентності молоді та створенню простору гендерної рівноважності суспільства.

Адресовано керівникам закладів освіти, науковцям і практикам, студентам і аспірантам, викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам, соціальним працівникам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та психологічних служб, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій, які опікуються темою гендерних досліджень

Розвиток перцептивної гендерно-рольової компетентності у молоді [Електронне видання] : методичний посібник / О.Т. Плетка. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 72 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/pletka-pos-gend-23.pdf>

Інноваційні психологічні засоби розвитку медіаосвіти в умовах екстремальної дистанційності війни

За наук. ред. Л.А. Найдьонової

Найдьонова Л.А., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л., Череповська Н.І., Вознесенська О.Л., Чаплінська Ю.С.

Актуальність розроблення засобів інтенсифікації масового впровадження медіаосвіти в Україні зумовлена і цивілізаційними викликами і поточною соціально-психологічною ситуацією. Викликом є і подолання деструктивних медіаінформаційних впливів унаслідок гібридної війни (реальних бойових дій та інформаційно-психологічних операцій з маніпулювання соціумом), медіатравматизації, зокрема дітей, а також вимушених переселенців та інших груп ризиків, а також впливу гібридної / інформаційної війни як медіатравми широкої аудиторії традиційних і новітніх медіа.

Представлені в методичному посібнику матеріали відповідають на новітні виклики, що постали перед медіаосвітнянською спільнотою в умовах повномасштабної війни.

Інноваційні психологічні засоби розвитку медіаосвіти в умовах екстремальної дистанційності війни : методичний посібник / Л.А. Найдьонова, О.Л. Вознесенська, Н.Л. Дятел, Н.Ф. Умеренкова, Ю.С. Чаплінська, Н.І. Череповська ; за наук. ред. Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесенської; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 335 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736866/>

Готовність до надзвичайної ситуації: виміри конструктивності

За заг. ред. В.М. Духневича

Духневич В.М., Довгань Н.О., Поліщук С.А., Сіверс З.Ф., Цукур О.Г.

Практичний посібник містить матеріали, що допоможуть фахівцям, які опікуються питаннями безпеки та психологічної допомоги постраждалим від різних надзвичайних ситуацій та подій особам, у розробленні та впровадженні відповідних безпекових проєктів, програм та заходів. Представлено зміст і компоненти готовності до дій в умовах небезпечних та надзвичайних ситуацій. Запропоновано технологію розвитку готовності громадян і суспільних груп до

конструктивної поведінки в надзвичайних ситуаціях. Наведено практичні рекомендації та поради щодо організації і надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, методики діагностики та роботи зі стресом, психологічні засоби формування готовності до надзвичайної ситуації.

Адресовано психологам системи освіти, психологам ДСНС, викладачам психології закладів вищої освіти, студентам, науковцям, соціальним педагогам практикам.

Готовність до надзвичайної ситуації: виміри конструктивності [Електронне видання] : практичний посібник / В.М. Духневич та ін. ; за заг. ред. В.М. Духневича. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 395 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737156/>

Кіберкультура і кібербезпека молоді в умовах війни: психологічний практикум

Чаплінська Ю.С.

Психологічний практикум має на меті підготувати дітей до зустрічі із потенційними кіберризиками з якими вони можуть зіткнутися в інтернет середовищі. Практикум складається із двох частин. У першій, теоретичній, частині представлено понятійний апарат кіберзагроз та розписані практичні та юридичні аспекти кібербезпеки у мирний та воєнний час. Також описано поняття воєнної кібербезпеки та її ключових моментах (безпека мобільних пристроїв, двоетапна аутентифікація, програмне забезпечення, безпека соціальних мереж, неправдиві повідомлення або фейки, ненадійні сайти та посилання). Також розписано діяльність кіберполіції в Україні, як у воєнний, так і у мирний час. У другій частині представлено п'ять практичних занять для дітей, направлених на закріплення матеріалу, представленого у теоретичній частині. Вони покликані створити у свідомості дітей цільну картину кіберризиків з якими вони можуть зіткнутися у мирний час і узагальнити та доповнити знання про кіберзагрози воєнного часу. Особлива увага приділяється питанню протистоянню кібернебезпекам та формуванню алгоритму дій у критичних ситуаціях.

Адресується психологам, психотерапевтам, медіапедагогам, медіапсихологам, фахівцям у галузі освіти – вчителям, шкільним психологам, викладачам закладів вищої освіти, соціальним працівникам, студентам, школярам, батькам.

Кіберкультура і кібербезпека молоді в умовах війни: психологічний практикум [Електронне видання] : практичний посібник / Ю.С. Чаплінська Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. 2023. 79 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736827>

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Використання сервісів хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної і післядипломної освіти

За ред. М.П. Шишкіної

Коваленко В.В., Крамар С.С., Мар'єнко М.В., Носенко Ю.Г., Сухіх А.С., Шишкіна М.П.

У методичному посібнику наведено теоретичні відомості з основ використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі, що охоплюють поняттєвий апарат, критерії добору засобів і ресурсів, проектування структури середовища. Розроблено методичну систему використання хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної, післядипломної педагогічної освіти. Методична система охоплює низку окремих методик використання хмарних сервісів, серед них: методика використання хмарних сервісів відкритої науки в освітньому середовищі школи (базовий рівень); методика використання хмарних сервісів відкритої науки для вчителів природничо-математичних предметів в науковому ліцеї (середній рівень); методика використання хмарних сервісів EOSC для вчителів природничо-математичних предметів в науковому ліцеї у випускному класі (вищій рівень); методика використання хмарних сервісів EOSC для студентів закладів вищої педагогічної освіти зі спеціальності «Освітні/Педагогічні науки», спеціалізації «ІКТ в освіті».

Упровадження методичного посібника сприятиме підвищенню рівня цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників.

Для наукових і науково-практичних працівників, вчителів, студентів і аспірантів закладів педагогічної освіти.

Використання сервісів хмаро орієнтованих систем відкритої науки в освітньому процесі закладів вищої педагогічної і післядипломної освіти [Електронне видання] : методичний посібник / В.В. Коваленко, С.С. Крамар, М.В. Мар'єнко, Ю.Г. Носенко, А.С. Сухіх, М.П. Шишкіна ; за ред. М.П. Шишкіної. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. 133 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738519/>

Інформаційно-цифрові технології у педагогічних дослідженнях

Вакалюк Т.А., Дем'яненко В.М., Іванова С.М., Кільченко А.В., Лабжинський Ю.А., Мінтій І.С., Новицька Т.Л., Олексюк В.П., Спирін О.М., Ткаченко В.А., Тукало С.М., Шимон О.М., Шиненко М.А., Яськова Н.В.

Методичний посібник присвячено висвітленню результатів наукового дослідження і практичного досвіду авторів з питань використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень. Визначено критерії та показники оцінювання результативності педагогічних досліджень з використанням інформаційно-цифрових технологій і

результативності науково-дослідної роботи наукових і науково-педагогічних працівників. Представлено модель і методику використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень, виокремлено зміст, форми, методи і засоби використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень. Посібник містить теоретичні, методичні та практичні рекомендації з набуття знань, розвитку умінь і навичок наукових і науково-педагогічних працівників з використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень.

Посібник може бути використаний у наукових установах і закладах вищої освіти, курсах підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників, а також для підготовки аспірантів, докторантів у галузі знань «Освіта/Педагогіка».

Інформаційно-цифрові технології у педагогічних дослідженнях [Електронне видання] : методичний посібник / О.М. Спірін, С.М. Іванова, Т.А. Вакалюк, В.М. Дем'яненко, А.В. Кільченко, Ю.А. Лабжинський, І.С. Мінтій, В.П. Олексюк, Т.Л. Новицька, В.А. Ткаченко, С.М. Тукало, Н.П. Франчук, О.М. Шимон, М.А. Шиненко, Н.В. Яськова ; за наук. ред. проф. О.М. Спіріна. Київ : ІЦО НАПН України. 2023. 190 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738151/>

Інститут професійної освіти НАПН України

Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час

Єршова О.Л., Зуєва А.Б., Кручек В.А., Майборода Л.А., Радкевич О.П., Субіна О.О.

У методичному посібнику висвітлені суть та особливості реалізації змішаного навчання, принципи та умови його організації в системі професійної освіти, обґрунтовані ціннісні засади взаємодії учасників освітнього процесу в умовах змішаного навчання.

У структурі посібника також містяться розділи, присвячені опису цифрових компетентностей учасників освітнього процесу, моделей змішаного навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та засобів організації змішаного навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Представлено методику проектування електронних навчальних курсів для змішаного навчання, методику організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників в умовах змішаного навчання та методику підготовки педагогічних працівників закладів професійної освіти до змішаного.

Методичний посібник адресовано керівникам і педагогам професійної освіти, аспірантам і докторантам, методистам науково (навчально)-методичних центрів професійно-технічної освіти.

Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час

[Електронне видання] : методичний посібник / О.Л. Єршова, А.Б. Зуєва, В.А. Кручек, Л.А. Майборода, О.П. Радкевич, О.О. Субіна. Київ : Ін-т проф. освіти НАПН України, 2023. 186 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738719/>

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України

Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М. Гриценко І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.

Видання висвітлює: теоретичні аспекти консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (стан сучасного ринку праці в Україні, досвід консультування з молодіжного підприємництва в закладах освіти, значення і сутність методики консультування здобувачів професійної освіти, його базові категорії, принципи та закономірності); організаційно-педагогічні аспекти консультування з молодіжного підприємництва (умови підвищення ефективності консультування, аналіз його форм і методів, рекомендації щодо вдосконалення підготовки педагогів професійної школи до здійснення консультаційної діяльності); часткові методики консультування з молодіжного підприємництва (психологічного консультування майбутніх кваліфікованих робітників з питань їх готовності до підприємництва, бізнес-консультування майбутніх кваліфікованих робітників щодо підприємницької діяльності та юридичного консультування здобувачів професійної освіти з відкриття і ведення власної справи).

Призначений для керівників, педагогічних працівників, організаторів і працівників центрів кар'єри, бізнес-центрів та інших структурних підрозділів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які опікуються розвитком кар'єрної і підприємницької компетентностей майбутніх фахівців, їх підготовкою до відкриття і ведення власної справи для забезпечення громадян гідною працею задля повоєнного відновлення економіки країни і сталого розвитку суспільства.

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України [Електронне видання] : методичний посібник / Д.О. Закатнов, В.В. Байдулін, Н.М. Ваніна, І.А. Гриценко, Л.М. Єршова, М.О. Савченко ; за ред Д.О. Закатнова, Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 167 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738714/>

Державно-приватне партнерство у сфері професійної освіти для відновлення економіки України

Радкевич В.О., Вороніна-Пригодій Д.А., Кравець С.Г., Попова В.В., Радкевич О.П., Рябова З.В., Слободяник О.В., Чепуренко Я.О.

У посібнику схарактеризовано соціальні, політичні, економічні чинники умови розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; висвітлено нормативно-правове забезпечення

його запровадження; розкрито питання управління нею в умовах реалізації державно-приватного партнерства, проаналізовано практики розвитку цієї форми взаємодії та надано практичні рекомендації щодо організації державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України.

Видання адресоване розробникам державної освітньої політики, представникам органів місцевого самоврядування, керівникам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічним і науково-педагогічним працівникам, науковцям, аспірантам, докторантам, стейкхолдерам, представникам підприємств і громадських організацій.

Державно-приватне партнерство у сфері професійної освіти для відновлення економіки України : методичний посібник / В.О. Радкевич, Д.А. Вороніна-Пригодій, С.Г. Кравець, В.В. Попова, О.П. Радкевич, З.В. Рябова, О.В. Слободяник, Я.О. Ченуренко. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України. 2023. 208 с., <http://surl.li/rways>

Тренінги для підготовки педагогічних працівників до застосування цифрових технологій у воєнний та повоєнний час

Пригодій М.А., Гуржій А.М., Гуменний О.Д., Голуб І.І., Пригалінська Т.Г., Волошин А.М.

У практичному посібнику представлено систему тренінгових занять з актуальних питань застосування цифрових технологій в освіті: створення електронних навчальних посібників, проведення відеоконференцій навчального призначення, створення та використання відеоконтенту, розроблення інфографіки навчального призначення, створення інтерактивних аркушів, тестових завдань та електронних додатків навчальних досягнень здобувачів освіти та ін.

Для педагогічних працівників та здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, працівників науково-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України, науковців, викладачів і студентів закладів вищої освіти, аспірантів і докторантів, роботодавців та всіх, хто цікавиться проблемами застосування цифрових технологій в освіті.

Тренінги для підготовки педагогічних працівників до застосування цифрових технологій у воєнний та повоєнний час [Електронне видання] : практичний посібник / М.А. Пригодій, А.М. Гуржій, О.Д. Гуменний, І.І. Голуб, Т.Г. Пригалінська, А.М. Волошин. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 168 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738689/>

Збірник освітніх кейсів із фізіології харчування та безпеки праці кухарів

Гайдук О.В., Дрозіч І.А., Каленський А.А., Лапа О.В.

У практичному посібнику обґрунтовано методичну систему розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній

(професійно-технічній) освіті; функції, переваги та недоліки використання кейс-методу в екоорієнтованій професійній підготовці майбутніх кухарів; викладено практичні рекомендації щодо розроблення освітніх кейсів екологічного спрямування з санітарії, гігієни, фізіології для професійно-теоретичної підготовки майбутніх кухарів та формування їхньої енергоефективної культури.

Адресовано керівникам, викладачам, майстрам виробничого навчання, методистам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти.

Збірник освітніх кейсів із фізіології харчування та безпеки праці кухарів [Електронне видання] : практичний посібник / О.В. Гайдук, І.А. Дрозіч, А.А. Каленський, О.В. Лапа. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 197 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738562/>

Зарубіжний досвід розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання

Радкевич В.О., Вороніна-Пригодій Д.А., Кравець С.Г., Джурило А.П.

У посібнику представлено провідні тенденції розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання у 18 країнах Європейського Союзу; розкрито механізми консолідації професійної освіти та приватного сектору, громадських організацій задля оптимізації підготовки висококваліфікованих фахівців, розвитку їх професійних навичок, підвищення кваліфікації та забезпечення кар'єрного зростання; висвітлено практичний досвід реалізації публічно-приватного партнерства професійної підготовки кваліфікованих робітників країн Європейського Союзу та можливості його інтеграції у вітчизняний освітній простір.

Видання адресоване розробникам державної освітньої політики, представникам органів місцевого самоврядування, керівникам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічним і науково-педагогічним працівникам, науковцям, аспірантам, докторантам, представникам підприємств і громадських організацій

Зарубіжний досвід розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання: практичний посібник / В.О. Радкевич, Д.А. Вороніна-Пригодій, С.Г. Кравець, А.П. Джурило. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 201 с., <http://surl.li/rwbfl>

Технології розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти у повоєнний час

Радкевич В., Кравець С., Мордоус І., Попова В., Рябова З., Царьова Є., Чепуренко Я.

У посібнику висвітлено тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; питання оптимізації форм, засобів і змісту співпраці суб'єктів господарювання і закладів в умовах реалізації державно-приватного партнерства; схарактеризовано

підходи до визначення очікуваного соціального ефекту та особливості взаємодії задля удосконалення професійної підготовки кваліфікованих робітників; розкрито технології впровадження моделі державно-приватного партнерства у вітчизняному освітньому просторі та управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти в умовах реалізації державно-приватного партнерства; запропоновано рішення його організації у повоєнний час.

Видання адресоване розробникам державної освітньої політики, представникам органів місцевого самоврядування, керівникам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічним і науково-педагогічним працівникам, науковцям, аспірантам, докторантам, представникам підприємств і громадських організацій.

Технології розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти у повоєнний час: практичний посібник / В. Радкевич, С. Кравець, І. Мордоус, В. Попова, З. Рябова, Є. Царьова, Я. Чепуренко. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 161 с., <http://surl.li/rwbgo>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

STEAM-освіта: від теорії до практики

Поліхун Н.І., Постова К.Г., Онопченко Г.В., Онопченко О.В., Шевченко І.М.

Рух від STEM до STEAM пускає коріння протягом останніх кількох років і розвивається як ефективний напрям необхідний для задоволення сучасних потреб економіки ХХІ століття. STEAM поєднує кілька ключових компонентів, які багато роботодавців, викладачів і батьків визначили як критичні для розвитку дітей у сьогоднішній та майбутньому, що швидко наближається.

Автори визначають та окреслюють особливості, теоретичні та практичні аспекти з впровадження STEAM в Україні. У виданні запропоновано моделі STEAM передусім, для обдарованих учнів, які в майбутньому можуть стати основою трансформаційних процесів для освіти загалом. Акцентовано на використанні наукового методу й інженерного дизайну та інших методів для впровадження STEAM, розкрито особливості освітнього STEAM середовища.

Посібник спрямовано на формування більш глибокого розуміння новітніх тенденцій в освіті, які покликані підготувати нове покоління до вимог сучасності. Видання призначено для вчителів, викладачів, методистів, студентів закладів вищої освіти та всіх зацікавлених цим питанням осіб.

STEAM-освіта: від теорії до практики: методичний посібник / Н.І. Поліхун, К.Г. Постова, Г.В. Онопченко, О.В. Онопченко, І.М. Шевченко. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 129 с.

**Український науково-методичний центр практичної психології
та соціальної роботи НАПН України**

Методики психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни

За наук. ред. В. Г. Панка

Панок В.Г., Марухина І.В., Рибалка В.В., Горленко В.М., Предко В.В., Романовська Д.Д., Шандрук С.К., Саврасов М.В., Сосновенко Н.В.

Практичний посібник адресовано практичним психологам і соціальним педагогам закладів освіти різних типів і рівнів, методистам і керівникам психологічної служби системи освіти, викладачам закладів післядипломної освіти та закладів вищої освіти, науковцям. У посібнику вміщено методики і технології надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги учасникам освітнього процесу, які постраждали внаслідок воєнних дій. Посібник містить також матеріали з досвіду роботи працівників психологічної служби з означеного напрямку роботи.

Методики психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах війни [Електронне видання] : практичний посібник / В.Г. Панок, В.В. Рибалка, С.К. Шандрук та ін. ; за наук. ред. В.Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 212 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738662/>

Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби

За наук. ред. Н.В. Лунченко, І.І. Ткачук

Байдик В.В., Гопкало Ю.П., Корнієнко І.О., Лунченко Н.В., Луценко Ю.А., Мороз Р.А., Саврасов М.В., Ткачук І.І.

У методичному посібнику висвітлено сутність, показники психологічно безпечного освітнього середовища, психодіагностичні методи його дослідження та психологічні умови створення; докладно розглянуто зміст нормативно-правових документів щодо створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти, зокрема щодо проведення заходів попередження випадків булінгу в освітньому середовищі; систематизовано практичні методи розбудови безпечного освітнього простору; запропоновано рекомендації щодо забезпечення інформаційної безпеки здобувачів освіти; особливу увагу приділено негативним проявам психологічно небезпечного середовища (психологічне насилля, булінг, маніпулятивні впливи та ін.), а також методам їх розпізнавання та попередження.

Для працівників психологічної служби у системі освіти; викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти; викладачів закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями «практична психологія», «соціальна робота», «соціальна педагогіка», науковців.

Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби [Електронне видання] : методичний посібник /

авт. кол : В.В. Байдик, Ю.П. Гонкало, І.О. Корнієнко, Н.В. Лунченко, Ю.А. Луценко, Р.А. Мороз, М.В. Саврасов, І.І. Ткачук; за наук. ред. Н.В. Лунченко, І.І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 111 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738709/>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Індивідуалізація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнний час

Малихін О.В., Арістова Н.О., Алексєєва С.В.

В методичних рекомендаціях обґрунтовано технології індивідуалізації навчання як засобу компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану. Індивідуалізовані дидактичні (психолого-дидактичні) впливи, спрямовані на компенсацію освітніх втрат учнів в умовах воєнного стану і в повоєнний час мають реалізовуватися на мотиваційному, організаційному, змістовому, діяльнісному та рефлексійному рівнях.

Методичні рекомендації будуть корисними керівникам і вчителям закладів загальної середньої освіти, науковим і науково-педагогічним працівникам у сфері загальної середньої, післядипломної освіти та освіти дорослих, аспірантам, докторантам, державним службовцям системи управління освітою.

Індивідуалізація навчання як засіб компенсації освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнний час [Електронне видання] : методичні рекомендації / О.В. Малихін, Н.О. Арістова, С.В. Алексєєва. Київ : Інститут педагогіки НАПН України. 2023. 53 с., <http://surl.li/rwcfcd>

Особливості програмно-технічного забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану

Твердохліб І.А.

У методичних рекомендаціях описано вимоги до технічного забезпечення та особливості налаштування апаратної складової обчислювальної системи для успішної організації дистанційного навчання. Наведено методичні особливості використання спеціального програмного забезпечення (системи організації відеоконференцій, системи управління навчальними матеріалами, онлайн дошки) та цифрових освітніх ресурсів для ефективного організації онлайн навчання.

Методичні рекомендації можуть бути корисні працівникам освітніх закладів, вчителям, учням та їхнім батькам.

Особливості програмно-технічного забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану [Електронне видання] : методичні рекомендації / І.А. Твердохліб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 44 с., <https://undip.org.ua/library/teoriia-elektrychnykh-i-mahnitnykh-kil/>

Психологічна діагностика чинників невротичних порушень у взаємодії суб'єктів освітнього простору

Терещенко Л.А., Кесьян Т.В.

Методичні рекомендації розроблено спеціально для фахівців системи освіти. Їх мета – сформувати у спеціалістів теоретичні, методичні та практичні підходи до адекватної взаємодії з дітьми молодшого шкільного віку, які мають різні невротичні прояви у поведінці. Головним завданням методичних рекомендацій є підвищення фахової компетентності у фахівців галузі освіти, формування у них адекватної професійної самооцінки, стійкого прагнення до власного професійного саморозвитку і самореалізації.

Методичні рекомендації покликані сформувати у фахівців системи освіти знання: про психологічні причини порушення психічного здоров'я дітей молодшого шкільного віку; про роль соціально-психологічних та біологічних детермінант у виникненні дитячих неврозів; про критерії та ознаки дитячого неврозу; про методи психодіагностики невротичних порушень у молодших школярів.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме підвищенню фахової компетенції фахівців освіти, батьків, а також формуванню ефективних способів взаємодії дорослих з дітьми молодшого шкільного віку.

Можуть бути корисними для психологів, педагогів, лікарів та інших фахівців, які працюють з дітьми.

Психологічна діагностика взаємодії суб'єктів освітнього простору [Електронне видання] : методичні рекомендації / Л.А. Терещенко, Т.В. Кесьян. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 63 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738004/>

Психологічні вимоги до розроблення навчальної літератури для Нової української школи

За наук. ред. С.Д. Максименка

Шатирко Л.О., Дзюбка Л.В., Бучма В.В., Гурова О.В.

Розробка та впровадження навчальної літератури нового покоління є однією з ключових умов успішного втілення реформи Нової Української школи, створення сучасного й ефективного освітнього простору. Вдосконалення якості навчальної літератури є одним з вагомих засобів підвищення якості загальної середньої освіти. Методичні рекомендації адресовано авторам навчальної літератури для Нової української школи, в них визначені критерії розроблення основних видів навчальної літератури (підручник, посібник «Робочий зошит», наочний посібник) для учнів молодшого шкільного віку. Рекомендації розроблено з метою підвищення фахової компетентності спеціалістів в галузі створення навчальної книги. Головним завданням методичних рекомендацій є окреслення психологічних вимог щодо побудови навчальної літератури, орієнтирів психологічного аналізу підручника для Нової української школи.

Приклади завдань компетентнісного навчання, що містяться у рекомендаціях, доцільно відображувати в підручниках та інших видах навчальної літератури для початкової ланки освіти.

Впровадження сприятиме підвищенню фахової компетентності спеціалістів в галузі створення навчальної книги, підвищенню якості навчальної продукції.

Цільова аудиторія: науково-методичні установи МОН України, експертні освітні організації, автори та експерти навчальної літератури, педагоги, керівники закладів загальної середньої освіти, педагогічні заклади вищої освіти.

Психологічні вимоги до розроблення навчальної літератури для Нової української школи [Електронне видання] : методичні рекомендації / Л.О. Шатирко, Л.В. Дзюбка, В.В. Бучма, О.В. Гурова ; за наук. ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 33 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738062/>

Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи

Піроженко Т.О., Карабаєва І.І., Соловійова Л.І., Хартман О.Ю.

У методичних рекомендаціях надано зміст, процедуру проведення та способи оцінки комплексу діагностичних завдань «Чарівні перетворення». Запропоновано до застосування практичним психологам, соціальним педагогам, вихователям закладів дошкільної освіти; аналогічним/відповідним фахівцям в закладах загальної середньої освіти, центрах дитячого розвитку, консультування та патронату сімей.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме поширенню компетентнісного підходу до оцінки знань, умінь та навичок необхідних дитині для систематичного навчання у школі.

Видання буде цікавим для ознайомлення спеціалістам центрів професійного розвитку, методистам, викладачам, студентам педагогічних та психологічних спеціальностей, а також батькам дітей 6-го та 7-го років життя.

Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи [Електронне видання] : методичні рекомендації / Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, Л.І. Соловійова, О.Ю. Хартман. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 36 с., <http://lib.iitta.gov.ua/735298/>

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

Методичні рекомендації «Підготовка викладача закладу вищої педагогічної освіти до цифрової безпеки у повоєнний час»

Петренко Л.М., Султанова Л.Ю.

Методичні рекомендації вміщують передмову та п'ять розділів, в яких висвітлено роль цифрової безпеки в професійній діяльності майбутніх викладачів

педагогічних закладів вищої освіти; представлено нормативно-правове забезпечення та результати діагностики рівнів сформованості безпекової складової цифрової компетентності майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти; схарактеризовано структуру і зміст зазначеної компетентності та сформульовано рекомендації з її розвитку.

Методичні рекомендації сприятимуть підвищенню рівня цифрової грамотності та розвитку цифрової безпеки у майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти.

Підготовка викладача закладу вищої педагогічної освіти до цифрової безпеки у повоєнний час [Електронне видання] : методичні рекомендації / Л.М. Петренко, Л.Ю. Султанова. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 72 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738806/>

Інститут проблем виховання НАПН України

Діагностичний інструментарій соціальних очікувань

Куниця Т.Ю., Савельчук І.Б., Гончар Л.В., Бибик Д.Д., Амеліна В.М.

В методичних рекомендаціях представлено алгоритм проведення фокус-груп для якісного оцінювання соціальних очікувань підлітків та молоді; рекомендації щодо організації сфокусованого групового інтерв'ю з вивчення соціальних очікувань підлітків та молоді; авторські методики визначення соціальних, ціннісних, сімейно-очікуваних орієнтацій та життєвих стратегій.

Може використовуватись у формальній і неформальній освіті для підготовки фахівців соціальної сфери; у практичній діяльності шкільних соціальних педагогів і соціальних працівників у територіальній громаді.

Діагностичний інструментарій соціальних очікувань [Електронне видання] : методичні рекомендації / Т.Ю. Куниця, І.Б. Савельчук, Л.В. Гончар, Д.Д. Бибик, В.М. Амеліна ; за заг. SSред. Т.Ю. Куниці. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 32 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738179/>

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Особливості слухомовленнєві реабілітації осіб з кохлеарними імплантатами різного віку

Шевченко В.М.

Методичні рекомендації розроблено згідно сучасних тенденцій щодо реабілітації, навчання і розвитку дітей з кохлеарними імплантатами та використання систем кохлеарної імплантації. До змісту рекомендацій включено розділи: допомога дітям з порушеннями слуху, загальні закономірності слухомовленнєвої реабілітації дітей з кохлеарними імплантатами, корекційно-розвиткова робота з дітьми з кохлеарними імплантатами (розвиток слухового сприймання та мовлення, проведення індивідуальних корекційних занять, щоденник занять з дитиною, пам'ятка вчителям початкової ланки загальноосвітньої школи для роботи з імплантованими дітьми, психологічна

допомога дітям та їх родинам), використання кохлеарних імплантів та догляд за ними.

Методичні рекомендації спрямовані для фахівців та батьків; вони будуть корисними та підтримають на спільному з дитиною шляху до знань і життя у світі звуків. До рекомендацій включено відповіді на актуальні запитання, а також важливу інформацію про кохлеарний імплант, реабілітацію та слухомовленнєвий розвиток дітей.

Методичні рекомендації адресовано фахівцям, батькам, які виховують дітей з кохлеарними імплантами, та всім зацікавленим у цій тематиці.

Особливості слухомовленнєві реабілітації осіб з кохлеарними імплантами різного віку [Електронне видання] : методичні рекомендації для фахівців та батьків / В.М. Шевченко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, 2022. 79 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738738/>

Психологічний супровід родин дітей з розладами аутистичного спектра в умовах стресу

Душка А.Л.

Посібник присвячено вирішенню питання психологічної допомоги дітям з розладами аутистичного спектра. У ньому обґрунтовано актуальність даної проблематики, проаналізовано досвід становлення системи раннього втручання в інших країнах, а також вітчизняний. Окреслено психологічні особливості дітей з аутизмом та намічено шляхи допомоги в умовах стресу. Розглянуто вплив родини на виховання дитини з аутизмом. Запропоновано психологічну модель допомоги в умовах стресу для дітей з аутизмом. Наведено стандарти надання допомоги дітям з розладами аутистичного спектра.

Посібник стане у нагоді фахівцям психолого-педагогічного профілю, науковцям і практикам.

Психологічний супровід родин дітей з розладами аутистичного спектра в умовах стресу : методичні рекомендації для батьків і фахівців [Електронний ресурс] : методичні рекомендації / А.Л. Душка. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України 2023. 99 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739517/>

Мотиваційна готовність до шкільного навчання дітей з когнітивними порушеннями в умовах дистанційного навчання

Бужинецька К.Б.

Навчально-методичний посібник містить матеріали сучасних моделей організації навчання дітей з когнітивними порушеннями. Запропоновано авторські підходи до вирішення проблем розвитку, навчання і соціалізації таких дітей. Окреслено теоретико-методологічні засади та представлено психолого-педагогічні моделі допомоги дітям з когнітивними порушеннями в процесі навчання та соціалізації. Практичні завдання, запропоновані авторам, спрямовані на вирішення необхідних розвиваючих і освітніх завдань школярів з порушеннями когнітивного розвитку, стануть у нагоді вчителям при проведенні

корекційно-розвивальної роботи, визначенні особливостей її змісту, спеціальних методів, способів і умов, які максимально сприятимуть засвоєнню знань і соціальному розвитку дітей.

Запропоновані матеріали стануть у нагоді педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти, родинам дітей з особливими потребами та всім, кому небайдужа доля таких дітей.

Мотиваційна готовність до шкільного навчання дітей з когнітивними порушеннями в умовах дистанційного навчання : методичні рекомендації для батьків і фахівців [Електронний ресурс] : методичні рекомендації / К.Б. Бужинецька. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 33 с., <http://lib.iitta.gov.ua/739232/>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Гендерна чутливість в освіті: управлінський аспект

Плетка О.Т.

У методичних рекомендаціях розглядаються нагальні питання гендерної чутливості в освіті. Представлено результати опитування працівників закладів освіти щодо гендерної складової внутрішньої взаємодії в закладах освіти. Рекомендації містять сучасне бачення проблем гендерної рівноваги в закладах освіти та висвітлюють основні засади розвитку політики гендерної чутливості в освітньому просторі.

Упровадження посібника сприятиме посиленню обізнаності та усвідомлення проблематики управління освітнім закладом в умовах гендерної асиметрії чи упередженого ставлення до певної статі за ознаками фахової компетентності, стереотипності поведінки представників тої чи іншої статі.

Адресовано керівникам освітніх закладів різних рівнів освіти та спрямування, представникам МОН та Мінсоцполітики України, науковцям і практикам, студентам і аспірантам, викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам, соціальним працівникам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та психологічних служб.

Гендерна чутливість в освіті: управлінський аспект : методичні рекомендації для керівників закладів освіти [Електронне видання] : методичні рекомендації / О.Т. Плетка. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 25 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/pletka-metod-rek-23.pdf>

Розвиток медіаосвіти в територіальній громаді для подолання наслідків війни

Найдьонова Л.А.

Методичні рекомендації організації комунікації з урахуванням технологічно опосередкованої і здійснюваної за допомоги соціальних мереж в умовах додання наслідків війни у громаді. Розкрито особливості повоєнного

відновлення миру в постраждалих територіальних спільнотах, психологічну динаміку відновлення. Представлено ризики управлінської комунікації в умовах масової психотравматизації і психосоціальної підтримки людей, які перебувають у гострих і посттравматичних стресових станах, стимульованих медіавпливами. Представлено принципи і прийоми «дезомбування» (деіндоктринації) від ворожих наративів у медіапросторі. Надається перелік корисних медіаосвітніх інтернет-ресурсів підвищення медіаграмотності населення, і психологічні інтернет-ресурси, спрямовані на відновлення. Використання методичних рекомендацій сприятиме скорішому відновленню розірваних війною громад, профілактиці конфліктів, підвищенню стійкості проти ворожих інформаційних впливів, збереженню людського потенціалу країни.

Методичні рекомендації розраховано на використання в системі підготовки спеціалістів з державного управління, підвищення кваліфікації представників органів місцевого самоврядування, лідерів громадських ініціатив у територіальних об'єднаннях.

Адресовано вчителям, батькам, усім зацікавленим користувачам.

Розвиток медіаосвіти в територіальній громаді для подолання наслідків війни [Електронне видання] : методичні рекомендації / Л.А. Найдьонова. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 37 с., <http://mediaosvita.org.ua/book/rozvitok-mediaosvity-v-teritorialnii-gromadi-dlia-podolannia-naslidkiv-viiny/>

Третинна профілактика суїцидів у закладі освіти: соціально-психологічні технології кризової взаємодії педагогічної спільноти, сім'ї, громади

За ред. С.Л. Чуніхіної

Чуніхіна С.Л., Найдьонова Л.А., Чорна Л.Г., Кравчук С.Л., Умеренкова Н. Ф., Ніконенко Л.В., Вінков В.Ю.

У методичних рекомендаціях представлено модель кризової взаємодії суб'єктів освітнього процесу з питань третинної профілактики (поственції) суїциду або його спроби в закладі освіти. Модель розроблено за результатами емпіричного дослідження актуальних запитів освітян і на основі аналізу описаних у науковій літературі найкращих світових практик. Це технології: оцінювання готовності закладу освіти до реалізації поственційних заходів у разі суїциду або його спроби; неіндуктивного і нетравматичного повідомлення про суїцид у міжособовій комунікації та медіасередовищі; оцінювання і підтримки вітальності свідків суїциду. Представлено сучасні підходи до виявлення суїцидальних тенденцій у вихованців закладу освіти в умовах дистанційного навчання і стратегії подолання важких почуттів в індивідуальній та колективній реакції на суїцид або його спробу в закладі освіти.

Адресовано вчителям, психологам-практикам, соціальним педагогам, управлінцям, викладачам, студентам, учням, батькам, представникам громадських організацій та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

Третинна профілактика суїцидів у закладі освіти: соціально-психологічні технології кризової взаємодії педагогічної спільноти, сім'ї, громади [Електронне видання] : методичні рекомендації / С.Л. Чуніхіна та ін. ; за ред. С.Л. Чуніхіної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 144 с., <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/chunikhinaMetRek2023.pdf>

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Використання засобів доповненої та віртуальної реальностей в навчальному середовищі закладів загальної середньої освіти

Литвинова С.Г., Сороко Н.В., Богачков Ю.М., Гриб'юк О.О., Дементієвська Н.П., Соколюк О.М., Слободяник О.В., Ухань П.С.

Методичні рекомендації присвячені використанню засобів доповненої та віртуальної реальностей в навчальному середовищі закладів загальної середньої освіти. У методичних рекомендаціях представлено підходи до формування освітнього середовища, розкрито історичні аспекти розвитку віртуальної та доповненої реальності, обґрунтовано особливості впровадження інноваційних технологій в освітню практику педагогів. Надано рекомендації щодо використання засобів AR і VR та програмного забезпечення в освітньому процесі. Розкрито основні положення щодо організації дослідницького навчання та безпечного, педагогічно виваженого застосування під час навчання учнів різних вікових категорій.

Може бути використано в системі загальної середньої освіти вчителями, післядипломній педагогічній освіті викладачами закладів вищої освіти, закладами, що здійснюють підготовку майбутніх вчителів, аспірантами та вченими, що досліджують аналогічні проблеми.

Використання засобів доповненої та віртуальної реальностей в навчальному середовищі закладів загальної середньої освіти [Електронне видання] : методичні рекомендації / С.Г. Литвинова, Н.В. Сороко, Ю.М. Богачков, О.О. Гриб'юк, Н.П. Дементієвська, О.М. Соколюк, О.В. Слободяник, П.С. Ухань ; за наук. ред. С.Г. Литвинової. Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2023. 74 с., <https://lib.iitta.gov.ua/734430/>

Використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень

Вакалюк Т.А., Іванова С.М., Кільченко А.В., Мінтій І.С., Новицька Т.Л., Олексюк В.П., Франчук Н.П., Шиненко М.А., Яськова Н.В.

Методичне видання містить рекомендації щодо використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень відповідно до критеріїв і показників європейського наукового і освітнього простору. Подано пояснювальну записку, календарно-тематичне планування та навчальні матеріали з питань використання сервісів наукових електронних бібліотек, бібліометричних і альтметричних систем,

міжнародних наукометричних баз даних Web of Science і Scopus, електронних наукових соціальних мереж Researchgate та Academia.edu, інформаційно-аналітичної системи Google Analytics, хмарних сервісів Google, Українського індексу наукового цитування для оцінювання результативності педагогічних досліджень.

Представлені методичні напрацювання можуть бути використані у перепідготовці та підвищенні кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників; у підготовці аспірантів, докторантів у галузі знань «Освіта/Педагогіка».

Використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень [Електронне видання] : методичні рекомендації / С.М. Іванова, Т.А. Вакалюк, А.В. Кільченко, І.С. Мінтій, Т.Л. Новицька, В.П. Олексюк, Н.П. Франчук, М.А. Шиненко, Н.В. Яськова. Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України. 2023. 94 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738150/>

Використання інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти»

Биков В.Ю., Спірін О.М., Лупаренко Л.А., Пінчук О.П., Буров О.Ю., Гуржій А.М., Яцишин А.В., Кохан О.В., Полященко І.М.

У методичних рекомендаціях окреслено концептуальні засади створення інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», описано архітектуру цього ресурсу, типологію та рубрикацію енциклопедичних статей, методичні засади підготовки їхніх текстів та надано рекомендації з редагування сторінок засобами MediaWiki.

Представлені матеріали можуть бути корисні науковим і науково-педагогічним працівникам у ході написання енциклопедичних статей, зокрема на етапах добору текстового і медіа контенту, розроблення структури статей різного типу, їх подання/завантаження на платформу, комунікації з відповідальними редакторами під час процесу розгляду і редагування (за потреби актуалізації), а також бути покладені в основу проектування і розгортання електронних енциклопедичних видань в інших галузях.

Представлене методичне видання може бути поширене в наукових установах, закладах освіти різних рівнів, закладах управління освіти і науки, надане видавцям навчальних матеріалів та включене до переліку рекомендованої літератури для підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників.

Використання інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» [Електронне видання] : методичні рекомендації / В.Ю. Биков, О.М. Спірін, Л.А. Лупаренко, О.П. Пінчук, О.Ю. Буров, А.В. Яцишин, А.М. Гуржій, О.В. Кохан, І.М. Полященко. Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2023. 90 с., https://lib.iitta.gov.ua/737295

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Психологічна діагностика обдарованості учнів

Бельська Н.А., Мельник М.Ю.

У методичних рекомендаціях висвітлено підходи до оцінки обдарованості особистості та методи діагностики обдарованості. Представлено стандартизовані методики ідентифікації інтелектуальної, творчої, комунікативної обдарованості та методики діагностики чинників розвитку обдарованості особистості, описано процедуру тестування й алгоритм обробки емпіричних даних. Представлено загально-статистичні та нормативні показники методик. Нормативні дані сформовані на сучасній українській вибірці.

Методичні рекомендації адресовано практичним психологам, педагогам, працівникам освітніх закладів, які працюють з обдарованими дітьми й учнівською молоддю, а також науковим працівникам, аспірантам, студентам, викладачам психолого-педагогічних дисциплін.

Психологічна діагностика обдарованості учнів : методичні рекомендації / Н.А. Бельська, М.Ю. Мельник. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023.

Особливості реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах воєнного стану

Андросович К.А., Ткаченко Л.І., Міленіна М.М.

У методичних рекомендаціях представлено заходи для реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів в умовах воєнного стану. Висвітлено особливості розвитку лідерського потенціалу обдарованих учнів та представлено засоби розвитку інтелектуально-дослідницького і морально-духовного потенціалу обдарованої особистості в рамках проєктів, реалізованих за час війни на території України. Запропоновано та описано методи логотерапії при роботі з учнями для стабілізації психоемоційного стану та профілактики розладів невротичного та психотичного спектрів.

Методичні рекомендації адресовано практичним психологам, педагогам, працівникам освітніх закладів, які працюють з обдарованими дітьми й учнівською молоддю, а також науковим працівникам, аспірантам, студентам, викладачам психолого-педагогічних дисциплін.

Особливості реалізації особистісного потенціалу обдарованих учнів під час навчання в умовах воєнного стану : методичні рекомендації / К.А. Андросович, Л.І. Ткаченко, М.М. Міленіна. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023.

Рейтингові шкали оцінки проявів обдарованості

Бельська Н.А., Мельник М.Ю.

У методичних рекомендаціях висвітлено методи первинної ідентифікації обдарованих здобувачів освіти (скринінгу), що базуються на послідовному тривалому цілеспрямованому спостереженні за навчальною або позанавчальною

активністю дітей та молоді їхніми наставниками (учителі, вихователі тощо) за допомогою розробленої профільними фахівцями системи критеріїв оцінки ознак тієї чи іншої обдарованості (академічної, інтелектуальної, творчої, організаційно-лідерської, практичної). Отримані результати структурованого експертного оцінювання дозволяють формувати орієнтовні рейтинги учнів та забезпечують педагогів, батьків, здобувачів освіти необхідною інформацією для побудови індивідуальних траєкторій розвитку обдарованої особистості.

Методичні рекомендації адресовано практичним психологам, педагогам, працівникам освітніх закладів, які працюють з обдарованими дітьми й учнівською молоддю, а також науковим працівникам, аспірантам, студентам, викладачам психолого-педагогічних дисциплін.

Рейтингові шкали оцінки проявів обдарованості : методичні рекомендації / Н.А. Бельська, М.Ю. Мельник. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023.

Реалізація STEM підходу в освітньому середовищі музею науки Сліпухіна І., Савченко Я.

Розглянуто суспільне значення музеїв науки, які нині систематично залучають STEM підхід до формування освітніх пропозицій. Наведено відомості й рекомендації щодо залучення соціокультурного оточення до розроблення програм, орієнтованих на широку взаємодію з громадськістю. Особливу увагу приділено практичним аспектам взаємодії музеїв науки зі STEM експертами. Методичні вказівки містять приклади практичних кейсів реалізації STEM підходу в середовищі музеїв науки.

Адресовано широкому колу фахівців формальної і неформальної освіти, студентам й іншим стейкхолдерам, зацікавленим майбутнім вітчизняної системи професійної орієнтації.

Реалізація STEM підходу в освітньому середовищі музею науки [Електронне видання] : методичні рекомендації / І. Сліпухіна, Я. Савченко. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 54 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738077/>

ІНСТРУКЦІЇ

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Інструкція з проведення психологічного аналізу навчальної літератури

Шатирко Л.О., Дзюбко Л.В., Бучма В.В., Гурова О.В.

В інструкції обґрунтовано методологічні настанови психологічного аналізу (парадигма діяльності учіння, психологічна структура діяльності і компетенція уміння вчитись), визначено мету і предмет психологічного аналізу навчальних матеріалів, пояснено структуру системоутворювальної психологічної компетентності «уміння вчитися», виокремлено основні

компоненти структури діяльності учіння (ціннісно-мотиваційний, учбових дій та контролюючий), наведено параметри, які розкривають зміст кожного з психологічних компонентів навчальних матеріалів. В якості тренувального матеріалу запропоновано приклади з конкретних підручників, на яких випрацьовується вміння практично розпізнавати представленість певного параметру психологічного аналізу у контексті живої навчальної книги.

Інструкція буде корисною вчителям предметникам, методистам, керівникам закладів загальної середньої освіти, фахівцям науково-методичних установ МОН України, експертним освітнім організаціям, експертам (психологам і вчителям), методистам та авторам навчальної літератури.

Впровадження сприятиме підвищенню фахової компетентності спеціалістів в галузі створення та експертизи навчальної книги, а отже поліпшенню її якості.

Інструкція з проведення психологічного аналізу навчальної літератури [Електронне видання] : інструкція / Л.О. Шатирко, Л.В. Дзюбка, В.В. Бучма, О.В. Гурова ; за наук. ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 34 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738079/>

НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ

НАВЧАЛЬНІ ТА МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Психологічна складова сучасної навчальної книги: показники і критерії психологічної експертизи:

Шатирко Л.О., Дзюбко Л.В., Бучма В.В., Гурова О.В.

В програмі розглядаються питання психолого-методичного забезпечення розроблення та аналізу навчальної літератури для Нової української школи, окреслюється сутність навчальних матеріалів в контексті проблеми навчання та розвитку, гуманістичних цінностей педагогічних завдань в освітньому просторі. Конкретизація та практичне опрацювання концептуальних підходів програми представлено в розділах, присвячених психологічним характеристикам різних видів освітніх матеріалів; особливостям психолого-педагогічної експертизи. Програма має за мету поглиблення уявлень про психологічні складові освітніх матеріалів, створення методологічних підґрунть подальшої розробки навчальних курсів. Окреслені в програмі концептуальні основи допоможуть зрозуміти психологічну сутність діяльності учіння, й на підставі даних виявити новий ракурс у вирішенні головної практичної проблеми освіти – всебічного розвитку особистості в освітньому просторі. Програма може бути корисною в організації підготовки психологів-експертів під час здійснення апробації шкільної навчальної книги. Також може бути цікавою психологам-практикам, педагогам, соціальним працівникам.

Впровадження сприятиме підвищенню фахової компетентності фахівців системи освіти, спеціалістів в галузі створення та експертизи навчальної книги.

Цільова аудиторія: науково-методичні установи МОН України, експертні освітні організації, експерти (психологи і вчителі), методисти та автори навчальної літератури, інститути підвищення кваліфікації і ЗВО педагогічного спрямування.

Психологічна складова сучасної навчальної книги: показники і критерії психологічної експертизи [Електронне видання] : навчальна програма для психологів-експертів / Л.О. Шатирко, Л.В. Дзюбко, В.В. Бучма, О.В. Гурова ; за наук. ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 13 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737996/>

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

**Навчальна програма дисципліни «Педагогіка» для педагогічних коледжів
Грищенко Ю.В.**

У навчальній програмі вміщено пояснювальну записку, обсяг навантаження, змістові модулі, форми і методи навчання, критерії оцінювання, завдання для дистанційної роботи, організації проєктного навчання,

самостійного вивчення матеріалу, дослідницькі і практичні завдання, рекомендовані джерела. Навчальна програма спрямована на оновлення змісту обов'язкової дисципліни у підготовці педагогів зі спеціальності «012 Дошкільна освіта», «013 Початкова освіта» у закладах фахової передвищої освіти педагогічного спрямування (педагогічних коледжах) з урахуванням компетентнісних засад підготовки майбутнього вчителя, педагога. Упровадження навчальної програми сприятиме розвитку інноваційної, методичної, мовно-комунікативної компетентностей майбутніх педагогів.

Адресовано викладачам закладів фахової передвищої освіти, студентам, які здобувають освіту на рівні фахової передвищої освіти, майбутнім педагогам, які навчаються у педагогічних коледжах.

Навчальна програма дисципліни «Педагогіка» для педагогічних коледжів / Ю.В. Грищенко. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. 40 с.

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху

Литовченко С.В., Таранченко О.М., Жук В.В., Литвинова В.В., Шевченко В.М., Вовченко О.А.

Мета програми – формування професійної компетентності педагогів, які працюють з дітьми з порушеннями слуху, у здійсненні освітньої діяльності на основі нових концептуально підходів, що закладені в Концепції НУШ та узгоджуються з сучасними методологічними положеннями щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами. Педагоги, які працюють з дітьми з порушеннями слуху, мають на достатньому професійному рівні забезпечувати здобуття освіти відповідного рівня, надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги та забезпечувати системне кваліфіковане супроводження дітей з порушеннями слуху.

Зміст програми, зокрема системно-послідовний добір модулів і тем, зумовлений особливостями професійної діяльності педагогів в умовах реформування освітньої системи і визначається: вимогами до функціонування висококваліфікованих фахівців в освітній галузі, у сфері освіти дітей з ООП зокрема; основними напрямками політики держави в цій сфері, Національною рамкою кваліфікації, вимогами до компетентностей педагогічних працівників, запитами замовників освітніх послуг та всіх учасників освітнього процесу; є практично спрямованим та базується на матеріалах канадських, європейських та вітчизняних досліджень.

Цільова аудиторія: педагоги, психологи закладів дошкільної та загальної середньої освіти зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, які працюють з дітьми з порушеннями слуху; працівники інклюзивно-ресурсних центрів.

Програма рекомендована для впровадження в системі підвищення кваліфікації психолого-педагогічних кадрів, а також системі вищої освіти для формування професійної компетентності майбутніх фахівців психолого-педагогічного профілю.

Литовченко С., Таранченко О., Жук В., Литвинова В., Шевченко В., Вовченко О. Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху, в умовах воєнного стану та відновлення України (модулі 1-3) / Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2023. 1(22). С. 33-59., <https://doi.org/10.33189/epns.v1i22.219>, <http://lib.iitta.gov.ua/736224/>;

Литовченко С., Таранченко О., Жук В., Литвинова В., Шевченко В., Вовченко О. Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху, в умовах воєнного стану та відновлення України (модулі 4, 5 та курс з психологічної підтримки) / Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. № 110(2). С. 68-104., <https://doi.org/10.33189/ectu.v110i2.139>, <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737486>

Програма психологічної діагностики та корекції емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку

Вовченко О.А.

У програмі розкрито сутність емоційного інтелекту (EQ), його основних складових, доцільність включення категорії «емоційний інтелект» до робочих програм освітян, психологів як наукової та практичної категорії. Розглянуто особливості психологічної діагностики емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку (процес визначення рівня емоційного інтелекту особи потребує значної підготовки фахівця, натомість щодо дітей раннього віку завдання для практичних психологів ускладнюється). У програмі окрім роз'яснення основних складових емоційного інтелекту представлено специфіку, методи, діагностичний інструментарій для роботи з дітьми раннього та дошкільного віку.

Представлено авторську базову корекційну програму формування емоційного інтелекту у дітей з детальними описами вправ, технік тощо. Програму можна буде доповнювати (спрощувати, ускладнювати) на розсуд психолога, залежно від вікових та індивідуальних особливостей дитини / групи, з якою проводяться заняття. Варто пам'ятати, що дитина з низьким рівнем EQ у дорослому віці може відчувати труднощі зі стресом та негативними емоціями, бути не здатна боротися з тривогою, роздратуванням, не знатиме, як ефективно заспокоїти себе і знайти раціональні шляхи вирішення проблем тощо.

Програму адресовано практичним психологам. Матеріали програми можуть бути використані педагогами закладів дошкільної освіти, батьками дітей; у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців психолого-педагогічної галузі.

Програма психологічної діагностики та корекції емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку [Електронне видання] / О.А. Вовченко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 85 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738739/>

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху

Литовченко С.В., Жук В.В., Литвинова В.В.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху є програмою нового типу, яка розроблена згідно сучасних світових та вітчизняних освітніх тенденцій. Вона ґрунтується на концептуальних положеннях, розроблених колективом співробітників відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Серед них: гнучкість програмних вимог, варіативність форм навчання, методичних підходів, індивідуальний добір комунікативних засобів, етапність розвитку, зумовлена поєднанням дії різних чинників (серед яких стан слуху, своєчасність та ефективність слухопротезування, спеціальної допомоги, мовні традиції родини тощо), а не лише віком та роком навчання дитини, розвивально-корекційна спрямованість організації життєдіяльності та ін.

Програма призначена для використання у спеціальних закладах дошкільної освіти для дітей з порушеннями слуху, спеціальних групах при закладах загального типу, закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання, реабілітаційних центрах, родинних, які виховують дітей з порушеннями слуху, центрах раннього втручання.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху [Електронне видання] / С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ : Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 188 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739521/>

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями

Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В.

У Програмі розкриваються основні напрями розвитку дітей раннього та дошкільного віку, подано загальну пояснювальну записку, в якій розкриваються основні підходи до освіти дітей раннього та дошкільного віку, методичні рекомендації щодо реалізації основних напрямів корекційно-розвивальної роботи по кожному розділу роботи; запропоновано корекційні технології, методики та методи роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку та інше.

Програму адресовано педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти та всім, кому небайдужа доля дітей з особливими потребами.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями [Електронне видання] / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін. : за наук. ред. О.В. Чеботарьової,

І.В. Гладченко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмченка НАПН України, 2023. 433 с., <https://lib.iitta.gov.ua/728670/>

Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня (9 програм)

Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В.

У комплекті навчальних програм надано програми навчання для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня з основних навчальних предметів, окреслених типовим навчальним планом для означеної категорії дітей: Інноваційне програмне забезпечення розроблено на основі провідних позицій компетентнісної моделі навчання в світлі Концепції НУШ та представлено як основоположний базис для розроблення індивідуальних програм розвитку у закладах загальної середньої освіти, де отримують освіту діти зі складними інтелектуальними порушеннями.

У програмах закладено диференційований зміст навчання для дітей з більшими та меншими пізнавальними можливостями (порушення інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня). Принцип доцільного відбору змісту базового навчання дав змогу розробити зміст навчання грамоти, навичок читання, формування елементарних математичних уявлень, предметно-практичного навчання та соціально-побутового орієнтування, формування природничих уявлень, соціальних навичок, що сприятиме формуванню педагогічної компетентності вчителів початкової ланки, які здійснюють освіту дітей зі складними інтелектуальними порушеннями.

Комплект програм адресовано педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти та всім фахівцям, які навчають здійснюють корекційно-розвивальне навчання дітей зі складними порушеннями інтелектуального розвитку.

*Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня [Електронне видання] / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Сухіна, О.І. Мякушко, І.В. Бобренко та ін. : за наук. ред. О.В. Чеботарьової. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмченка НАПН України, 2023., <https://lib.iitta.gov.ua/732295/>;
<https://lib.iitta.gov.ua/732296/>; <https://lib.iitta.gov.ua/732305/>;
<https://lib.iitta.gov.ua/732303/>; <https://lib.iitta.gov.ua/732301/>;
<https://lib.iitta.gov.ua/732298/>; <https://lib.iitta.gov.ua/732299/>;
<https://lib.iitta.gov.ua/732300/>; <https://lib.iitta.gov.ua/732304/>*

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Психологія міжгрупової взаємодії

За ред. О. Плетки, Л. Чорної

Метою навчального курсу є надання слухачам узагальненого і

систематизованого знання про механізми міжгрупової взаємодії та її особливості в мирний час, під час війни та в повоєнний період, а також між групами різного типу: малими, середніми та великими, реальними та уявними. Курс також спрямований на ознайомлення з системою психосоціальної підтримки вразливих категорій населення, а також огляд сучасних принципів надання соціально-психологічної допомоги для відновлення та гармонізації міжгрупових відносин у повоєнний час.

Впровадження програми сприятиме формуванню цілісних наукових уявлень про соціально-психологічну природу міжгрупової взаємодії, практики її фасилітації.

Адресовано магістрантам та аспірантам закладів вищої освіти психологічного та педагогічного профілів, слухачам інститутів післядипломної педагогічної освіти та інших форм підвищення кваліфікації.

Психологія міжгрупової взаємодії : програма спецкурсу для магістрів та аспірантів закладів вищої освіти психологічного та педагогічного профілів, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти та інших форм підвищення кваліфікації [Електронне видання] / Л. Чорна та ін.; за заг. ред. О. Плетки, Л. Чорної. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 35 с., https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/prog-psych_mizh_vz-23.pdf

Медіакультура. Навчальна програма для учнів 9, 10, 11 класів закладів загальної середньої освіти (три роки навчання)

За ред. Л.А. Найдьонової

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Вознесенська О. Л., Чаплінська Ю.С., Григоровська Л.В.

Навчальна програма для старшокласників «Медіакультура» спрямована на формування у молодого покоління критичного мислення і свідомого ставлення до інформації в медіа- та інформаційному просторі, розуміння молоддю соціокультурного й політичного контексту закономірностей функціонування медіа в сучасному світі. Запропонований алгоритм розвитку медіакультури особистості спирається на психологічну культуру саморегуляції емоційних станів учнів у їхній взаємодії з медіа та соціальним середовищем за допомогою медіазасобів, що дає змогу кожному відчувати й утверджувати себе як відповідального носія і творця шкільної, національної і глобальної медіакультури.

Упровадження курсу сприятиме формуванню високого рівня особистісної медіакультури молодого покоління, розвитку його компетентностей, важливих для самоздійснення в сучасному інформаційному світі: здатності протидіяти агресивному медіасередовищу, розпізнавати медіаманіпуляції, бути стійкими до медіатравмування, за допомогою медіаторчості віднаходити ресурси для відновлення.

Адресується вчителям закладів освіти, медіапедагогам, соціальним працівникам, особам, чия діяльність пов'язана зі сферою медіаосвіти.

Медіакультура. Навчальна програма для учнів 9, 10, 11 класів закладів загальної середньої освіти (три роки навчання) / Л.А. Найдьонова та ін.; за ред. Л.А. Найдьонової. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. 2023. 86 с.

ПОСІБНИКИ

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Психологічний супровід взаємодії суб'єктів освітнього простору Литвинчук Л.М., Маслюк А.М., Слободяник Н.В., Чудакова О.М.

У навчально-методичному посібнику висвітлюються результати досліджень психологічного супроводу суб'єктів освітнього простору: пропонується модель психологічного супроводу розвитку соціального інтелекту підлітків, яка допомагає організувати та створити умови для активної взаємодії між усіма учасниками навчального процесу; виокремлюються вимоги до організації розвивального освітнього середовища; наголошено на питаннях психологічної підтримки суб'єктів освітнього простору під час війни, а також проблемах формування залежностей у освітньому середовищі та їх профілактичному психологічному супроводі.

Викладені у посібнику матеріали окреслюють загальну картину психологічних складових міжособистісної взаємодії учасників освітнього простору та торкаються певних актуальних питань наданням практичних рекомендацій, які можуть бути корисними психологам-практикам, педагогам, соціальним працівникам, науковцям, викладачам та всім зацікавленим.

Впровадження матеріалів посібника сприятиме поглибленню психологічних знань серед учасників освітнього простору, надасть інструменти для організації навчального процесу в закладах вищої освіти.

Для психологів, студентів психолого-педагогічного профілю, педагогів, практичних психологів.

Психологічний супровід взаємодії суб'єктів освітнього простору [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Л.М. Литвинчук, А.М. Маслюк, Н.В. Слободяник, О.М. Чудакова. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 81 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738276/>

Дошкільник: крок у шкільне життя

Піроженко Т.О., Карабаєва І.І., Соловійова Л.І., Токарева Л.Д., Федорчук О.І., Хартман О.Ю.

У навчально-методичному посібнику представлено порівняльний аналіз теоретико-прикладних основ діагностичної оцінки готовності дитини до шкільного навчання; наведено універсальний діагностичний інструментарій; висвітлено рекомендації щодо організації психолого-педагогічного супроводу та підтримки розвитку дитини на основі збалансованого підходу щодо оцінки

готовності дитини до шкільного навчання в умовах сучасних змін та реформування системи початкової освіти.

Впровадження посібника сприятиме реалізації завдань наступності між дошкільною і початковою освітою, збереженню специфіки освітнього розвитку дітей старшого дошкільного віку, підвищенню психолого-педагогічної грамотності педагогів і батьків щодо оцінки готовності дитини до систематичного шкільного навчання.

Видання адресовано фахівцям дошкільної та початкової освіти, студентам психологічних та педагогічних спеціальностей, слухачам курсів підвищення кваліфікації інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Дошкільник: крок у шкільне життя [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, Л.І. Соловійова, Л.Д. Токарева, О.І. Федорчук, О.Ю. Хартман. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 149 с., <http://lib.iitta.gov.ua/735988>

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

**Психологічні основи діагностики соціального інтелекту у дошкільників із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву
Омельченко І.М.**

У навчально-методичному посібнику з'ясовано, що соціальний інтелект постає як особлива здатність правильно судити про людей, прогнозувати їх поведінку і забезпечувати адекватне пристосування до міжособистісних взаємодій; розкрито поняття соціального інтелекту в розрізі психолого-педагогічних досліджень, специфіку його становлення в дошкільному дитинстві в умовах нормотипового розвитку та передумови розвитку у дошкільників із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву; висвітлено структуру його складників та діагностичний комплекс і технологію його формування в означеної категорії дошкільників.

Упровадження навчально-методичного посібника сприятиме розширенню можливостей розвитку соціального інтелекту шляхом запровадження інноваційного діагностичного комплексу та технології його формування у дошкільників із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву.

Посібник адресований практичним психологам, вчителям-дефектологам спеціальних та інклюзивних закладів дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, викладачам психології закладів вищої освіти та інститутам післядипломної педагогічної освіти спеціальностей «Олігофренопедагогіка» та «Практична психологія (спеціальна)», студентам, працівникам в галузі практичної психології, науковцям-психологам, іншим фахівцям, що розробляють проблеми діагностики і формування соціального інтелекту.

Омельченко І.М. Психологічні основи діагностики соціального інтелекту у дошкільників із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву

Формування антиципації у дітей з труднощами у навчанні Баташева Н.І.

Навчально-методичний посібник присвячений проблемі формування антиципації у дітей з труднощами у навчанні, де зазначається, що реалізація процесів антиципації в провідній діяльності молодшого школяра, зумовлює становлення психологічних новоутворень (довільність, внутрішній план дій, рефлексія), структури навчальної діяльності, якісних змін психіки. У цьому сенсі знаходить своє відображення регулююча, когнітивна та комунікативна функції антиципації на рівні структурної організації навчальної діяльності. Представлено методику діагностики антиципації дітей з труднощами у навчанні та програму формування антиципації, що може використовуватись як основа для складання індивідуально орієнтованих програм розвитку дітей з труднощами у навчанні в освітніх середовищах з різними формами організації навчання та виховання.

Посібник адресований практичним психологам, вчителям спеціальних та інклюзивних закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, викладачам психології закладів вищої освіти та інститутам післядипломної педагогічної освіти, студентам, працівникам в галузі практичної психології, науковцям-психологам, іншим фахівцям, що розробляють проблеми діагностики і формування соціального інтелекту.

Формування антиципації у дітей з труднощами у навчанні : навчально-методичний посібник / Н.І. Баташева. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 168 с.

Формування базових навичок дітей з аутизмом Недозим І.В.

Навчально-методичний посібник присвячений проблемі формування базових навичок у дітей з аутизмом, де зазначається, що формування базових навичок дітей з аутизмом зумовлює становлення психологічних новоутворень (довільність, внутрішній план дій, рефлексія), структури навчальної діяльності, якісних змін психіки. Представлено методику діагностики формування базових навичок у дітей з аутизмом, що може використовуватись як основа для складання індивідуально орієнтованих програм розвитку дітей з аутизмом у навчанні в освітніх середовищах з різними формами організації навчання та виховання.

Посібник адресований практичним психологам, вчителям спеціальних та інклюзивних закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, викладачам психології закладів вищої освіти та інститутам післядипломної педагогічної освіти, студентам, працівникам в галузі практичної психології, науковцям-психологам, іншим фахівцям, що розробляють проблеми діагностики і формування соціального інтелекту.

Формування базових навичок дітей з аутизмом : навчально-методичний посібник / І.В. Недозим. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 168 с.

Сучасні технології психологічного супроводу дитини з порушеннями зору дошкільного віку

Костенко Т.М., Довгопола К.С., Топузов М.О.

Сучасні технології психологічного супроводу дітей з порушеннями зору дошкільного віку проявляється в урахуванні специфічних особливостей розвитку, опорі на збережені аналізатори та можливості у використанні спеціальних форм і методів у роботі, використанні спеціальних методів і прийомів роботи, тифлоприладів тощо. Візуальна депривація діє негативно на розвиток дитини, порушуючи її взаємодію з навколишнім світом, й, відповідно, чим раніше буде надано дитині своєчасну фахову допомогу, тим краще вона буде розвиватися.

Посібник буде корисний як практикам, так і науковцям, а також здобувачам першого, другого та третього рівнів вищої освіти.

Сучасні технології психологічного супроводу дитини з порушеннями зору дошкільного віку [Електронне видання] : навчально методичний посібник / Т.М. Костенко, К.С. Довгопола, М.О. Топузов. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 113 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736504/>

Корекційно-розвивальні технології для розвитку дітей з порушеннями зору

Легкий О.М., Курінна В.Р., Кондратенко С.В.

У посібнику розглядаються актуальні питання виховання та навчання дошкільників з порушеннями зору. Розкриваються особливості розвитку дітей з порушеннями зору, організації корекційних занять, різні аспекти корекційно-розвиткової роботи з дітьми в процесі занять, створення умов для розвитку дітей з порушенням зору, соціально-психологічної адаптації дитини з порушенням зору, особистісного розвитку.

Методичний посібник адресовано тифлопедагогам та вихователям спеціальних дошкільних навчальних закладах для дітей з порушеннями зору, а також може бути використаний у системі підготовки та післядипломної освіти працівників цих закладів.

Корекційно-розвивальні технології для розвитку дітей з порушеннями зору [Електронне видання] : навчально методичний посібник / О.М. Легкий В.Р. Курінна, С.В. Кондратенко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 98 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736503/>

Дислалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Грибань Г.В.

Навчально-методичний посібник містить матеріали, що сприятимуть реалізації змісту логопедичної допомоги дітям з органічними і функціональними порушеннями діяльності мовленнєвого апарату та підвищенню ефективності діагностики та корекції дислалії у дітей з особливими мовленнєвими потребами. Матеріали навчально-методичного посібника розкривають нові перспективи для удосконалення технологій надання освітніх послуг дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку та мають практичну цінність, що дає змогу використовувати їх у процесі діагностично-консультаційної та корекційно-розвиткової роботи.

Посібник буде цінним для вчителів-логопедів, педагогів, фахівців спеціальних закладів освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, закладів загальної середньої освіти, закладів інклюзивного навчання; навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивно-ресурсних центрів у роботі з дітьми різних вікових груп; студентів закладів вищої освіти; викладачів і слухачів курсів підвищення кваліфікації інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Дислалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навчально-методичний посібник. [Електронне видання]. /Г.В. Грибань. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 108 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739303/>

Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Данілавічюте Е.А.

У навчально-методичному посібнику розкрито диференційовані механізми виникнення нейромоторного дефіциту при порушеннях іннервації мовленнєвого апарату в умовах наявності дизартрії, описано симптоматику прояву особливостей мовлення з точки зору комунікативного компоненту та принципу «розбірливості» мовлення для оточуючих.

Представлена технологія підтримки дитини з дизартрією у освітньому середовищі розроблена з позицій освітнього критерію, що дало змогу створити інструментарій вимірювання ступеня прояву освітніх труднощів, які є наслідком особливостей розвитку мовлення, визначення бар'єрів, які можуть ставати на заваді успішного опанування знань і створювати потребу у специфічній підтримці певного рівня.

Матеріали розробки можуть прислужитися вчителям-логопедам, психологам, фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів, педагогам закладів освіти, асистентам педагога, здобувачам вищої освіти та батькам дітей з особливими мовленнєвими потребами.

Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі [Електронне видання] : навчально-методичний посібник

Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Мартинюк З.С.

Зміст розділів посібника розроблено на принципово нових засадах, основою яких виступають теоретичні положення про мовленнєву діяльність та її психолінгвосинергетичне підґрунтя. Реалізовано системний, комплексний і послідовний підхід до формування усіх компонентів усного мовлення, метою чого є подолання різних форм ринолалії з урахуванням мовленнєвих, анатомічних, психологічних механізмів, що лежать в основі порушення.

Сучасним та інноваційним є детальне представлення спеціальних стратегій супроводу дітей в освітньому середовищі відповідно до психолінгвосинергетичної моделі, на основі якої розроблено діагностичний і корекційний інструментарій з урахуванням особливостей засвоєння та використання мовленнєвих умінь і мовних знань у дітей із ринолалією.

Матеріали розділів посібника сприятимуть удосконаленню змісту спеціальної освіти дітей із ринолалією, обізнаності вчителів-логопедів, психологів, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, асистентів учителів зі своєрідністю організації супроводу дітей з ринолалією у освітньому середовищі. Посібник може бути корисним для студентів педагогічних вишів, батьків дітей з ринолалією, а також слухачам курсів підвищення кваліфікації.

Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / З.С. Мартинюк. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739288/>

Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Трофименко Л.І.

У навчально-методичному посібнику проаналізовано сутність мовленнєвих порушень та їх структура при алаліях у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, репрезентовано теоретичні засади діагностики та шляхів подолання порушень усного і писемного мовлення відповідно до виявлених навчально-мовленнєвих труднощів в учнів початкової ланки освіти, окреслено стратегії психолого-педагогічної допомоги дітям з алаліями в освітньому просторі, представлено напрями взаємодії фахівців команди психолого-педагогічного супроводу та родини.

Посібник адресовано учителям-логопедам, педагогічним працівникам, які працюють з дітьми з мовленнєвими порушеннями в спеціальних, загальноосвітніх та інклюзивних закладах освіти, інклюзивно-ресурсних центрах, батькам дітей з особливими мовленнєвими потребами.

Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Л.І. Трофименко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739271/>

Дислексія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Ільяна В.М.

Діти з дислексією мають значні проблеми під час навчання і зазнають значного емоційного тиску як у школі, так і в сім'ї. Дорослі з дислексією продовжують відчувати дискомфорт у соціальному та професійному оточенні. Розповсюдженість проблеми спонукає до пошуку шляхів її розв'язання. Посібник відповідає сучасним запитам практиків.

Посібник спрямований на розширення та поглиблення розуміння означеної проблеми. Крізь призму психолінгвосинергетичного підходу автор дає відповіді на ряд актуальних практичних питань: «Як саме організувати необхідну підтримку під час здобуття освіти означеній категорії дітей?», «Кого і з якою метою потрібно долучати до освітнього процесу?» Як сприяти подоланню дислексії та мінімізувати негативні впливи під час навчання?

Матеріали посібника стануть у нагоді не лише вчителям-логопедам, психологам та фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів, а й педагогам загальноосвітніх навчальних закладів, помічникам педагога, студентам педагогічних вишів та батькам.

Дислексія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / В.М. Ільяна. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739361/>

Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі

Рібцун Ю.В.

У навчально-методичному посібнику розглянута полікомпонентна структура заїкання, репрезентовані теоретичні засади і практична реалізація логопсихосинергетичного підходу до діагностики та компенсації мовленнєвих порушень, зокрема заїкання, розкриті актуальні питання організації та проведення логопсиходіагностики в закладах освіти і на базі ІРЦ, окреслені особливості взаємодії фахівців команди психолого-педагогічного супроводу, визначені сучасні ефективні стратегії підтримки дітей із заїканням.

Навчальне видання стане в нагоді педагогам закладів загальної дошкільної та середньої освіти (вихователям, учителям молодших класів, учителям-логопедам, учителям-дефектологам, практичним психологам, працівникам інклюзивно-ресурсних центрів) і батькам дітей з особливими мовленнєвими потребами.

Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі [Електронне видання]: навчально-методичний посібник / Ю.В. Рібцун. Київ: ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738529>

Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни Рібцун Ю.В.

Як свідчать статистичні дані МОН України, чи не найпоширенішою категорією дітей, відсоток яких значно зріс в умовах війни, є діти із заїканням. Водночас на сьогодні практично відсутні навчальні матеріали для психолого-педагогічної роботи з такими дітьми в умовах кризових викликів сучасності. Саме тому, відповідаючи на актуальні запити держави, було створено посібник, у якому презентуються навчально-методичні матеріали з окресленої тематики.

У навчально-методичному посібнику запропоновані доступні для проведення в умовах воєнних дій, дієві у психолого-педагогічному плані ігри та вправи для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із заїканням, надані змістовні покрокові методичні рекомендації.

Посібник стане в нагоді батькам дітей з особливими мовленнєвими потребами та педагогам (вихователям, учителям початкових класів, практичним психологам, фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів), які працюють із зазначеною категорією дітей.

Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Ю.В. Рібцун. Київ : ФОП Цибульська В.О., 2023. 72 с., <https://lib.iitta.gov.ua/731748/>

Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів

Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В.

У посібнику представлено технології корекції психоемоційного і фізичного стану дітей з особливими освітніми потребами, що є важливою складовою допомоги та підтримки в умовах кризових викликів. При проведенні корекційної роботи з поліпшення стану дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у випадку реакції на стрес та критичну ситуацію серед адаптивних заходів важливе місце займає застосування спеціальних технологій психолого-педагогічного супроводу, серед яких: технології розвитку сенсорно-пізнавальної, ігрової, психоемоційної, предметно-практичної, комунікативно-мовленнєвої, фізичної діяльності та ін. Вони базуються на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підходах до дітей, врахуванні їхніх індивідуальних особливостей та освітніх потреб.

На допомогу педагогам та психологам, які докладають багато зусиль для того, щоб діти дошкільного, так і шкільного віку розвивалися та завжди відчували підтримку команди фахівців, своїх вихователів, педагогів, родини, відділом освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку ІСПП імені

Миколи Ярмаченка НАПН України спільно з практичними працівниками розроблено представлений навчально-методичний посібник, в якому висвітлено широкий спектр технологій психолого-педагогічного супроводу, початкові матеріали, сучасні практики дистанційного навчання, які стануть у нагоді фахівцям, батькам дітей з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення

Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: за наук. ред. О.В. Чеботарьової. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с., <https://lib.iitta.gov.ua/737146>

Психологічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху під час війни» (Частина 1)

Повоєнний психологічний супровід дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху» (Частина 2)

Вовченко О.А.

Психологам та психотерапевтам все частіше з моменту повномасштабного вторгнення ворога на територію України доводиться працювати з дітьми, родинами, які перенесли психологічну травму. Найбільш вразливою категорією серед осіб, що звертаються за психологічною допомогою та підтримкою, є родини, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями слуху.

Навчально-методичний посібник складається з двох частин. Перша частина присвячена психологічній підтримці дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху під час війни. Включено теоретичний матеріал щодо особливостей психологічного функціонування дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху за умов війни та практичний додаток для психологів – методики надання психологічної допомоги постраждалим дітям та їх родинам в умовах психотравмуючої ситуації. У другій частині розкрито проблему організації повоєнного психологічного супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху, зокрема: сутність та пріоритетність психологічних підходів у наданні допомоги дітям раннього і дошкільного віку та фаховий протокол психологічної допомоги дітям раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху.

Посібник адресовано практичним психологам, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами (з порушеннями слуху). Матеріали посібника можуть бути використані педагогами закладів дошкільної освіти, батьками дітей; у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців психолого-педагогічної галузі.

Психологічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху під час війни (Частина 1). Повоєнний психологічний супровід дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху (Частина 2)

[Електронне видання] : навчально-методичний посібник / О.А. Вовченко Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 96 с. (Част. 1), <https://lib.iitta.gov.ua/738740/>, 84 с. (Част. 2), <https://lib.iitta.gov.ua/738741/>

Дидактичні матеріали з розвитку слухового сприймання та мовлення осіб з кохлеарними імплантами

Шевченко В.В.

Операція з кохлеарної імплантації (КІ) забезпечує дитині із тяжкими порушеннями слуху фізіологічну можливість чути. Проте для того, щоб дитина з кохлеарним імплантом розуміла мовлення та почала говорити, необхідна тривала психолого-педагогічна робота.

У дидактичних матеріалах представлено основні напрями роботи з дітьми з КІ: особливості корекційно-розвивальної роботи; підготовка дитини до налаштування процесора кохлеарного імпланта (навчання умовно-рефлексивної рухової реакції на звук); робота з розвитку слухового сприймання та формування вимови: нульовий етап (до операції кохлеарної імплантації та в перші місяці після підключення мовного процесора кохлеарного імпланта), перший етап (після підключення мовного процесора кохлеарного імпланта до одного року користування), другий етап (наступні роки після підключення мовного процесора кохлеарного імпланта) та ін. Серед дидактичних матеріалів ігри та вправи для роботи з дітьми з КІ, диференційовані за віком дитини (від 1-2 до 5 років), окремий розділ присвячено артикуляційним та фонематичним вправам для формування звуковимови, формування та розвитку навичок фонематичного аналізу й синтезу. Включено розділ «Вправи для занять з дітьми вдома» для батьків.

Дидактичні матеріали адресовано фахівцям закладів дошкільної освіти (спеціальним, з інклюзивними групами), навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивних ресурсних центрів; слухачам курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; студентам педагогічних спеціальностей; батькам дітей з порушеннями слуху, слухопротезованих кохлеарними імплантами.

Дидактичні матеріали з розвитку слухового сприймання та мовлення осіб з кохлеарними імплантами [Електронне видання] : дидактичні матеріали / В.М. Шевченко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 75 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738736/>

Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка

Литовченко С.В., Жук В.В., Литвинова В.В.

Порушення слухової функції впливає на природний шлях розвитку дитини – пізнавальні можливості, мовленнєвий розвиток, взаємодію з навколишнім середовищем. Саме рання діагностика порушень слуху і своєчасна абілітація мінімізують негативний вплив зниження слуху на розвиток дитини. За

таких умов основним завданням виступає попередження виникнення вторинних відхилень у розвитку дитини.

Навчально-методичні матеріали висвітлюють особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку; рекомендації щодо організації попереджувально-розвивального середовища; методичні прийоми та педагогічні технології, що уможливають забезпечення індивідуальних потреб дитини в умовах спеціального закладу освіти, закладу з інклюзивним навчанням та вдома.

Адресовано педагогам закладів дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, центрів раннього втручання, методичним працівникам, слухачам курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, студентам педагогічних вузів, батькам дітей з порушеннями слуху.

Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка : навчально-методичний посібник для педагогів та батьків [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 57 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739394/>

Педагогічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану

Литовченко С.В., Жук В.В., Литвинова В.В.

Організація освіти дітей з порушеннями слуху під час війни має свої специфічні проблеми та виклики. Першочергова мета педагога – заспокоїти, створити психологічний комфорт, відволікти дітей від тривожних новин та страшних подій, надати можливість спілкування зі своїми педагогами, друзями, однолітками. До посібника включено теоретичні, методичні та практичні матеріали щодо організації підтримки дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану, представлено рекомендації для педагогів та батьків за основними освітніми напрямками дошкільної підготовки та специфічними корекційними курсами.

Для дітей з порушеннями слуху така варіативність є особливо важливою із огляду на різні потреби, які залежать від провідного засобу комунікації родини та дитини (мова спілкування – словесна/жестова), запитів батьків, специфіки реабілітації (засоби слухопротезування, супровід фахівців, підхід, за якого відбувалось попереднє навчання) та стану слухового сприймання, індивідуальних особливостей розвитку дитини.

Посібник адресовано педагогам, які навчають дітей з порушеннями слуху, фахівцям (консультантам) ІРЦ, батькам дітей з порушеннями слуху.

Педагогічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану [Електронне видання] : науково-методичний посібник / С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 123 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739499/>

Емоції та почуття дитини. Відчувати, емпатувати і чому навчати у воєнний час» (Частина 1).

Емоції та почуття дитини. Стрес, почуття втрати, провина: чому навчати і як допомагати у повоєнний час (Частина 2)

Вовченко О.А.

У посібнику представлено поради практичним психологам, педагогам та батькам щодо врахування емоцій, почуттів дитини у воєнний час та повоєнний період.

Посібник складається з двох актуальних частин: «Відчувати, емпатувати і чому навчати у воєнний час» та «Стрес, почуття втрати, провина: чому навчати і як допомагати у повоєнний час». Серед актуальних напрямів роботи з дітьми: формування соціальних компетентностей (вміння взаємодіяти, працювати у групі, висловлювати свої думки у різних соціальних ситуаціях, пристосовуватися до нових соціальних умов) через те, що багато дітей змінили місце навчання та звичний колектив (діти, педагоги); психологічна підтримка дітей (як правильно організувати роботу на початку навчального дня після тривалої тривоги, коли діти перебували в укритті, знизити рівень стресу дітей; стабілізувати психологічний стан; створити зону комфорту, яка асоціювалася б з мирним життям, сприяла усталеному режиму дня, відволікала від тривожних новин; робота з дітьми, які з родинами стали внутрішніми переселенцями, зазнали психологічної травми, були свідками трагічних подій тощо).

Посібник адресовано практичним психологам та педагогам, фахівцям (консультантам) інклюзивно-ресурсних центрів, батькам.

Емоції та почуття дитини. Відчувати, емпатувати і чому навчати у воєнний час (Частина 1). Емоції та почуття дитини. Стрес, почуття втрати, провина: чому навчати і як допомагати у повоєнний час (Частина 2) : навчально-методичний посібник для педагогів та батьків [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / О.А. Вовченко Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 31 с. (Част. 1), <https://lib.iitta.gov.ua/739395/>, 22 с. (Част. 2), <https://lib.iitta.gov.ua/739409/>

Серія навчальних посібників за сферами розвитку для дітей дошкільного віку з порушенням слуху «Сходінки. Підтримаємо та допоможемо» (3 посібника)

Литовченко С.В., Вовченко О.А., Жук В.В., Литвинова В.В.

Серія практичних матеріалів «Сходінки. Підтримаємо та допоможемо» складається з трьох частин (навчальних посібників), які присвячено різним сферам розвитку дітей дошкільного віку з порушенням слуху: розвиток мовлення, пізнавальний розвиток, соціально-особистісний розвиток та емоційно-вольова сфера. До посібників включено сучасні методи та форми роботи з дошкільниками, авторські та адаптовані вправи, завдання, ігри тощо; представлено інтерактивні презентації, відео та аудіоматеріали (за QR-кодом); наведено актуальні інформаційні матеріали для батьків. Враховано специфіку

навчання дітей з порушеннями слуху, сучасні тенденції спеціальної педагогіки (варіативність, гнучкість підходів, врахування індивідуальних потреб та можливостей дитини, застосування принципу універсального дизайну та диференційованої підтримки тощо). Передбачено наступність між дошкільною та початковою освітою дітей з порушеннями слуху із врахуванням норм Державних стандартів. Навчальні посібники доцільно використовувати як складову методичного забезпечення Програми розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху, яка розроблена в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Серія навчальних посібників адресована вихователям спеціальних закладів освіти, спеціальних та інклюзивних груп, фахівцям (консультантам) інклюзивно-ресурсних центрів, батькам дошкільників з порушенням слуху.

Серія навчальних посібників за сферами розвитку для дітей дошкільного віку з порушенням слуху «Сходинки. Підтримаємо та допоможемо» (3 посібника) [Електронне видання] / С.В. Литовченко, О.А. Вовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 260 с., <http://surl.li/rwfgc>

Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови

Колупаєва А.А., Таранченко О.М.

У навчально-методичному посібнику представлено методичні матеріали щодо навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами (зокрема і порушеннями слуху) в умовах війни та в період повоєнного відновлення. Методичні матеріали та рекомендації розроблено для педагогів і фахівців інклюзивно-ресурсних центрів задля актуалізації їх педагогічного та дидактичного інструментарію, актуального для навчання і супроводу учнів з особливими освітніми потребами як в умовах інклюзивного класу, так і в спеціальних закладах освіти, позаяк поліморфність учнівського контингенту збільшується щорічно і буде поглиблюватися в повоєнний період відновлення системи освіти.

Окремі матеріали стосуються підтримки ресурсного потенціалу батьків дітей з особливими освітніми потребами, оскільки в надскладних обставинах сьогодення назагал відбувається соціальна дезінтеграція і дорослих, батьки та вчителі втрачають наявну соціальну дієздатність, що позначається на їхніх дітях/вихованцях з особливими освітніми потребами.

Посібник адресовано педагогам, які навчають дітей з особливими освітніми потребами; освітнім менеджерам; фахівцям (консультантам) інклюзивно-ресурсних центрів; викладачам закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови (Серія «Інклюзивна освіта») [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Київ :

Інклюзія: покроково для педагогів
Колупаєва А.А., Таранченко О.М.

Для ефективного втілення нової парадигми освіти осіб з особливими освітніми потребами, а також поширення інклюзивної навчальної практики необхідні трансформаційні зміни на рівні нових ціннісних орієнтацій; усталення нового дієвого менеджменту (по всій освітній вертикалі); переосмислення ролей всіх суб'єктів освітнього процесу; реорганізація системи механізмів надання послуг підтримки тощо, внаслідок чого кожен освітній заклад має стати комфортним навчальним середовищем для кожної дитини.

Теоретичні обґрунтування та особливості втілення у практичній площині означених позицій представлено у навчально-методичному посібнику. Зокрема, презентовано технологічні напрями в освіті дітей з особливими освітніми потребами: технології менеджменту системи освіти / управлінські технології; технології колаборації / співробітництва; технології супроводу / сервісної підтримки; технології асистування / «тьюторської» підтримки; технології викладання.

Посібник адресовано педагогам, які навчають дітей з особливими освітніми потребами; освітнім менеджерам; фахівцям (консультантам) інклюзивно-ресурсних центрів; викладачам закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Інклюзія: покроково для педагогів (Серія «Інклюзивна освіта») [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 232 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739317/>

Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери

Компанець Н.М.

Навчально-методичний посібник розкриває особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери.

Розкриваються актуальні питання організаційно-методичного забезпечення психолого-педагогічного супроводу, реалізації інноваційних педагогічних технологій та рекомендації стосовно їх впровадження в практику, результати експериментальних досліджень, присвячених цьому питанню. Посібник адресовано фахівцям закладів загальної середньої освіти, науковцям, працівникам соціальної служби, викладачам та студентам вищих навчальних закладів; батькам дітей з особливими освітніми потребами, всім зацікавленим проблемами сучасної спеціальної педагогіки та психології.

Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери [Електронне видання] : навчально-методичний посібник /

Н.М. Компанець. Київ : Актуальна освіта, 2023. 120 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738960/>

Формування та розвиток емоційно-вольової сфери у дітей дошкільного віку

Компанець Н.М.

У навчально-методичному посібнику подано матеріали для роботи у закладах дошкільної освіти, рекомендації батькам, вихователям, психодіагностичній інструментарій та корекційно-розвивальна програма для роботи з дітьми з порушенням емоційно –вольової сфери. Важливість вивчення вікових особливостей емоційної сфери дітей пов'язана з тим, що є тісний зв'язок емоційного та інтелектуального розвитку.

Порушення в емоційному розвитку дитини призводять до того, що дитина не може використати інші здібності, зокрема інтелект, для подальшого розвитку. У дітей з емоційними порушеннями переважають такі негативні емоції, як горе, страх, гнів, сором, відраза. У них спостерігається високий рівень тривожності, а позитивні емоції виявляються рідко. У зв'язку з цим виникає завдання контролю за емоційним розвитком дітей і при потребі застосування психокорекційних програм.

Посібник адресовано фахівцям закладів загальної середньої освіти, науковцям, працівникам соціальної служби, викладачам та студентам вищих навчальних закладів; батькам дітей з особливими освітніми потребами, всім зацікавленим проблемами сучасної спеціальної педагогіки та психології.

Формування та розвиток емоційно-вольової сфери у дітей дошкільного віку [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Н.М. Компанець. Київ : Актуальна освіта, 2023. 42 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738957/>

Організація інклюзивного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти

Ярмола Н.А., Квітка Н.О., Лапін А.В., Коваль-Бардаш Л.В.

У навчально-методичному комплекті подано матеріали для організації інклюзивного виховання та навчання в закладі дошкільної освіти (далі ЗДО), а також психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, реалізація корекційно-розвивального навчання, створення освітнього середовища, який задовольнить освітні потреби дитини з особливими освітніми потребами, формування життєво важливого досвіду та цілеспрямованого розвитку когнітивних, мовленнєвих, моторних, соціальних функцій у дітей.

Посібник адресовано фахівцям закладів загальної середньої освіти, науковцям, працівникам соціальної служби, викладачам та студентам вищих навчальних закладів; батькам дітей з особливими освітніми потребами, всім зацікавленим проблемами сучасної спеціальної педагогіки та психології.

Організація інклюзивного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Н.А. Ярмола, Н.О. Квітка, А.В. Лапін, Л.В. Коваль-Бардаш. Київ : Інститут спеціальної

педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 143 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739421/>

**Організація інклюзивного навчання в умовах кризових викликів
Ярмола Н.А., Квітка Н.О., Лапін А.В., Коваль-Бардаш Л.В.**

Навчально-методичний посібник розкриває можливості створення безпечно освітнє середовище – одне з першочергових завдань закладу освіти в умовах кризових викликів. У посібнику висвітлено теоретичні засади інклюзивного навчання як складової сучасного закладу освіти; практичні аспекти психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному закладі; питання змістового та методичного забезпечення інклюзивного навчання.

Навчально-методичний посібник адресований слухачам курсів підвищення кваліфікації, педагогам і психологам інклюзивних закладів.

Організація інклюзивного навчання в умовах кризових викликів [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Н.А. Ярмола, Н.О. Квітка, А.В. Лапін, Л.В. Коваль-Бардаш. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 106 с., <https://lib.iitta.gov.ua/739377/>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру

За наук. ред. Л.Г. Чорної

Чорна Л.Г., Горностай П.П., Вус В.І., Коробанова О.Л., Плетка О.Т.

На основі узагальнення напрацювань вітчизняної та світової психології та відповідно до актуальної ситуації російсько-української війни розкриваються механізми та динаміка міжгрупової взаємодії. З урахуванням історичних та територіальних аспектів переглянуто класичні уявлення про міжгрупову взаємодію, як окремішню від внутрішньогрупової. Показано, як ризики мирної міжгрупової взаємодії переростають у війну, та як війна посилює виклики взаємодії серед українців. Обґрунтовано підходи до вдосконалення міжгрупової взаємодії та розроблено технології її фасилітації.

Упровадження посібника сприятиме кращому розумінню соціально-психологічних механізмів міжгрупової взаємодії та соціально-психологічних передумов виникнення негативних соціальних явищ, ризиків мирної міжгрупової взаємодії та передумов їхнього переростання у війну, і на цій основі формуванню компетентності щодо додання соціальних упереджень та розв'язання міжгрупових конфліктів.

Адресовано викладачам психологічних дисциплін класичних та педагогічних університетів, системи післядипломної педагогічної освіти, науковцям, студентам і аспірантам, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій.

Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру [Електронне видання] : навчальний посібник / Л.Г. Чорна та ін. ; за наук. ред. Л.Г. Чорної.

Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 146 с. <http://surl.li/quizaw>

Патріотизм молоді цифрової доби: інноваційні засоби розвитку Череповська Н.І.

Актуальність посібника зумовлена викликами цифрової доби та російсько-українською війною (й інформаційно-ідеологічною зокрема). Метою представленого в посібнику курсу є розвиток патріотизму особистості та її патріотичної активності в інформаційному інтерактивному просторі. Для досягнення мети пропонується арсенал інноваційних засобів, основу яких становить рефлексивний підхід, спрямований на формування патріотичної самосвідомості старших підлітків та здобуття ними нових когнітивно-інструментальних якостей.

Адресується вчителям закладів освіти, соціальним педагогам і соціальним працівникам, медіапедагогам та особам, чия діяльність пов'язана зі сферою національно-патріотичного виховання молоді.

Патріотизм молоді цифрової доби: інноваційні засоби розвитку [Електронне видання] : навчально-методичний посібник / Н.І. Череповська. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2023. 154 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736849>

Інститут професійної освіти НАПН України

Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час

Пригодій М.А., Гуржій А.М., Гуменний О.Д., Голуб І.І., Пригалінська Т.Г., Волошин А.М.

У навчально-методичному посібнику актуалізовано питання застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, визначена специфіка використання цифрових технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у віртуальному середовищі закладу освіти, створення електронних навчальних посібників, проведення відеоконференцій навчального призначення, розкриті прикладні аспекти створення інтерактивних аркушів, тестових завдань та електронних додатків навчальних досягнень здобувачів освіти.

Для педагогічних працівників та здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, працівників науково-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України, науковців, викладачів і студентів закладів вищої освіти, аспірантів і докторантів, роботодавців та всіх, хто цікавиться проблемами застосування цифрових технологій в освіті й на виробництві.

Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час [Електронне видання] : навчально-

методичний посібник / М.А. Пригодій, А.М. Гуржій, О.Д. Гуменний, І.І. Голуб, Т.Г. Пригалінська, А.М. Волошин. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 327 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738690/>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість Кремень В.Г., Гальченко М.С., Ільїн В.В.

Матеріал навчального посібника знайомить з етосом філософського знання, яке відкриває шлях до мудрості і творчого мислення. У посібнику показано роль філософії в житті сучасної людини, значення у формуванні її свободи в суперечностях інформаційно-цифрових технологій. Визначено відповідність філософського образу життя філософському образу мислення.

Навчальний посібник розрахований на школярів молодших і старших класів, студентів, вчителів.

Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість [Електронне видання] : навчальний посібник / В.Г. Кремень, М.С. Гальченко, В.В. Ільїн. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 152 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738724/>

ПРАКТИКУМИ

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Психологічні засоби запобігання явищам залякування та цькування (булінгу) в шкільному середовищі

Шатирко Л.О., Мойзріст О.М.

Практикум присвячено вирішенню актуальних завдань формування в освітньому просторі здатності особистості включатись в нові форми діяльності й вмінні конструктивно взаємодіяти з іншими в спільнотах.

Охарактеризовано залякування та цькування, як форми деструктивної взаємодії. Матеріал представлено у формі занять для психолого-педагогічного практикуму в контексті вивчення курсів педагогічної психології (зокрема взаємодії учасників освітнього простору) у закладах вищої освіти. Розглядаються актуальні теми, зокрема: психологічний аналіз ситуацій булінгу; діагностика досвіду булінгу в шкільному середовищі; проведення тренінгових занять із запобігання взаємодії деструктивного спрямування, явищам булінгу.

Упровадження практикуму сприятиме підвищенню фахової компетенції фахівців освіти, шкільних психологів, батьків, надасть інструменти для організації навчального процесу в закладах вищої освіти.

Практикум розроблено для фахівців системи освіти, може бути корисним для психологів, педагогів, студентів психологічного профілю.

Психологічні засоби запобігання явищам залякування та цькування (булінгу) в шкільному середовищі [Електронне видання] : практикум /

Л.О. Шатирко, О.М. Мойзріст ; за наук. ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 46 с., <https://lib.iitta.gov.ua/738001/>

ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ

ДОВІДНИКИ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ДОВІДКОВІ БЮЛЕТЕНІ

Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019-2023 рр.)

За заг. ред. В.Г. Панка

В Інформаційному довіднику висвітлюється наукова, науково-методична та волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України – Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим за період 2019-2023 років.

Матеріали інформаційного довідника розраховані на вчених-психологів, освітян, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

Наукова і волонтерська діяльність установ психологічного профілю НАПН України з проблем формування безпечного середовища у закладах освіти та надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги постраждалим в умовах війни (2019-2023 рр.) [Електронне видання] : інформаційний довідник / за ред. В.Г. Панка. Київ: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2023. 106 с., <https://lib.iitta.gov.ua/736657/>

**Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського**

Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2023

Укладачі: О.Л. Гончаренко, К.яБ. Щегельська

Головною метою Довідника є узагальнення та поширення інформації про інформаційну та видавничу діяльність провідних освітянських книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, а саме: про створення наукових видань, укладання бібліографічних посібників, інструктивно-методичних матеріалів.

Практичне значення довідника – сприяти підвищенню якості інформаційного обслуговування педагогічних та науково-педагогічних кадрів, удосконаленню професійної діяльності фахівців книгозбірень освітянської галузі України. Видання розширює можливості щодо якісного бібліотечно-

інформаційного забезпечення фахівців освітянської галузі, дає можливість більш широкому загалу бібліотечної спільноти ознайомитись з найкращим досвідом своїх колег, підвищити свій рівень кваліфікації.

Довідник призначено для бібліотечних працівників, методистів управлінь освіти й науки обласних та міських держадміністрацій, інших фахівців, задіяних в інформаційному забезпеченні педагогічної науки й практики.

Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2023 [Електронне видання] : довідник / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [уклад.: О.Л. Гончаренко, К.Б. Щегельська ; наук. ред. Л.О. Пономаренко]. 2023. 125 с., <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=35283>, <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки. Випуск 17

Упорядники: М.Л. Ростока, І.Е. Коваленко, Т.І. Годецька,
У.В. Кірієнко, А.Г. Гуралюк, Л.О. Пономаренко, Т.В. Ільїна,
О.Л. Мерзлякова

Оглядова та інформаційно-довідкова продукція покликана оптимізувати працю науковців і педагогів, сприяючи зменшенню часових та інтелектуальних витрат з пошуку й опрацювання науково-освітньої інформації щодо актуальних питань цифрової трансформації освіти і педагогіки, та забезпечити умови для безперешкодного доступу споживачів до систематизованого освітянського контенту.

Цільова група користувачів: здобувачі наукової освіти та наукових ступенів і вчених звань, науковці всіх рангів, наукові, науково-педагогічні й педагогічні працівники закладів освіти різного рівня організації, здобувачі вищої освіти, бібліотекарі освітянських бібліотек та всі ті, хто цікавиться проблематикою наукових досліджень.

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки [Електронне видання] : довід. бюл. / наук. ред. М.Л. Ростока, бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко; НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 17. 124 с., <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=35128>, <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.735560>

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки. Випуск 18

Упорядники: М.Л. Ростока, І.Е. Коваленко, Т.І. Годецька,
А.Г. Гуралюк, Л.О. Пономаренко, О.Л. Мерзлякова

Оглядова та інформаційно-довідкова продукція покликана оптимізувати працю науковців і педагогів, сприяючи зменшенню часових та інтелектуальних витрат з пошуку й опрацювання науково-освітньої інформації щодо актуальних питань цифрової трансформації освіти і педагогіки, та забезпечити умови для безперешкодного доступу споживачів до систематизованого освітянського контенту.

Цільова група користувачів: здобувачі наукової освіти та наукових ступенів і вчених звань, науковці всіх рангів, наукові, науково-педагогічні й педагогічні

працівники закладів освіти різного рівня організації, здобувачі вищої освіти, бібліотекари освітянських бібліотек та всі ті, хто цікавиться проблематикою наукових досліджень.

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки [Електронне видання] : довід. бюл. / наук. ред. М.Л. Ростока, бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 18. 120 с., <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=36133>, <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ,

Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії

Упорядники: Л.Д. Березівська, Т.С. Павленко, Н.М. Кропачева, Х.В. Серета, О.А. Бойко

Бібліографічний покажчик презентує доробок наукових співробітників відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського за результатами виконання наукового дослідження «Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії» (2020-2022).

Видання адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, освітянам, здобувачам освіти, працівникам інформаційних служб.

Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії [Електронне видання] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського ; упоряд.: Л.Д. Березівська, Т.С. Павленко, Н.М. Кропачева, Х.В. Серета, О.А. Бойко; наук. ред. Л.Д. Березівська ; бібліогр. ред. Є.Ф. Деміда. Вінниця : Твори, 2023. 115 с., <https://lib.iitta.gov.ua/735193/>, <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=34711>

Впровадження результатів прикладного наукового дослідження «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти (2020-2022)»

Упорядники: М.Л. Ростока, І.О. Агалець

Науково-допоміжний бібліографічний покажчик презентує науковий доробок співробітників відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у контексті виконання планового наукового дослідження «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» (2020–2022) і характеризує впровадження його прикладних результатів у практику системи освіти й науки. Слугує науково-допоміжним інструментом для організації й систематизації дослідницького процесу, надання логічно-структурованої бібліографічної та інформаційно-аналітичної бази знань в оперативному доступі для потенційного користувача.

Видання адресовано науковим, науково-педагогічним, бібліотечним працівникам, освітянам, здобувачам освіти, працівникам інформаційних та аналітичних служб.

Впровадження результатів прикладного наукового дослідження «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти (2020-2022)» [Електронне видання] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: М.Л. Ростока, І.О. Агалець, наук. ред. М.Л. Ростока; бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко; літ. ред. Н.М. Василенко]. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 64 с., DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.736723>

СЛОВНИКИ, ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Експериментальним зразок відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», <https://eduglos.iitta.gov.ua>

«Українська електронна енциклопедія освіти» (УЕЕО) реалізована як вікі-ресурс на базі надійної безкоштовної багатомовної програмної платформи MediaWiki, що поширюється у відкритому доступі за ліцензією GNU.

Змістове наповнення інформаційної аналітично-пошукової системи складатимуть статті науково-освітнього спрямування, що розкривають поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології.

Основу авторського колективу УЕЕО складатимуть фахівці Національної академії педагогічних наук України. До написання статей, редагування і наповнення новим контентом залучатимуться провідні фахівці в галузі педагогіки та психології, члени спільних науково дослідних лабораторій, наукові та науково-педагогічні працівники закладів вищої педагогічної освіти України.

УЕЕО орієнтована на максимально широку вітчизняну та зарубіжну україномовну читацьку аудиторію, зокрема, можна виділити такі групи її користувачів: наукові та науково-педагогічні працівники закладів освіти різних рівнів та наукових установ; аспіранти, докторанти і здобувачі наукових ступенів у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» та «05 Соціальні та поведінкові науки» («053 Психологія»); науково-педагогічні і педагогічні (методисти) працівники системи післядипломної педагогічної освіти; вихователі, вчителі; керівні кадри закладів освіти та працівники органів управління освіти і науки; студенти закладів вищої освіти та коледжів педагогічних та психологічних спеціальностей; практичні психологи.

Інститут професійної освіти НАПН України

Термінологічний словник викладача фахового коледжу

За ред. О.А. Тітової

Лузан П.Г., Пащенко Т.М., Мося І.А., Остапенко А.В., Ямковий О.Ю.

Термінологічний словник містить ключові поняття і терміни, що описують організацію фахової передвищої освіти, її функціонування та розвиток в умовах інтеграції у світовий освітній простір. До видання включено терміни із чинних документів, що складають нормативно-правову базу вітчизняної системи освіти, з міжнародних регуляційно-рекомендаційних документів, а також сучасних енциклопедій, педагогічних словників, інших довідкових видань. Інформацію у вигляді статей подано в алфавітному порядку.

Призначено для педагогічних працівників закладів вищої та фахової передвищої освіти, науковців, розробників державної політики в галузі освіти, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, управлінців, роботодавців, студентів.

Термінологічний словник викладача фахового коледжу [Електронне видання] : словник / П.Г. Лузан, Т.М. Пащенко, І.А. Мося, А.В. Остапенко, О.Ю. Ямковий ; за наук. ред. О.А. Тітової. Київ : Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 112 с., <http://lib.iitta.gov.ua/738693/>; <https://doi.org/10.32835/978-617-95325-7-3/2023>

ПАМ'ЯТКИ

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Хто такі кіборги? Пам'ятка для дітей.

Чаплінська Ю.

Цю пам'ятку створено для дітей віком від 8 років для того, щоб допомогти їм дослідити унікальний світ кіборгів – людей, які мають роботизовані частини тіла. У пам'ятці пояснюється, хто такі кіборги, як вони стають такими і чому вони мають таке важливе значення для українського суспільства, особливо в контексті російської воєнної агресії проти нашої держави. Діти мають змогу дізнатися про різні види протезів і технології, які допомагають кіборгам повноцінно жити і функціонувати в суспільстві. А ще з'ясують, з якими проблемами стикаються кіборги в житті, і зрозуміють, що толерантність та емпатичність – ключ до того, щоб бути для них добрими друзями.

Чаплінська Ю. Хто такі кіборги? Пам'ятка для дітей. Київ. 2023. 28 с., <https://ispp.org.ua/2024/01/08/pamyatka-dlya-ditej-xto-taki-kiborgi/>

Як говорити з дітьми про кіборгів? Пам'ятка для батьків.

Чаплінська Ю.

У пам'ятці наведено корисні поради та підказки для батьків, як говорити з дітьми про кіборгів – людей, які мають роботизовані протези чи імпланти.

Пам'ятка допоможе дізнатися більше про внутрішній світ кіборгів та сформуванати загальну стратегію розмови. Тут ви знайдете цікаві факти про кіборгів, їх класифікацію та різновиди протезів. Ви дізнаєтесь, як проходить процес реабілітації, і зможете краще зрозуміти, що означає бути кіборгом. Не зайвими також будуть поради щодо того, як почати розмову про кіборгів з дитиною, як відповідати на незручні запитання і як сформуванати у дитини позитивне ставлення до цих мужніх людей. Рекомендації щодо медіапродукції допоможуть знайти цікаві книги та мультфільми про особливості життя людей, які мають інвалідність, а список запитань – проаналізуванати медіапродукти разом з вашою дитиною і зробиати нові відкриття та цікаві висновки.

Чаплінська Ю. Як говорити з дітьми про кіборгів? Пам'ятка для батьків. Київ. 2023. 28 с., <https://ispp.org.ua/2024/01/08/pamyatka-dlya-batkiv-yak-govoriti-z-ditmi-pro-kiborgiv/>

Довідкове видання

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ
(2023 р.)**

За редакцією:

В.І. Лугового,
першого віцепрезидента НАПН України

О.М. Топузова
віцепрезидента НАПН України

Упорядник:
І.Ю. Регейло,
начальник науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

**Національна академія
педагогічних наук України**
вул. Січових Стрільців, 52-А
Київ, 04053, Україна
тел./факс (044) 489-08-60
e-mail: info@naps.gov.ua

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2023 р.)